

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona
Egy hónap 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre 26 korona
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-hasábos posztosor egyenként 30 fill.
minden következőnél 16 fillér

Nyitólár száma 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyenlő vasúti palotájában.

TELEFON-SZÁM: 224.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1908

FELKÜLÖS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, április 18.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: 57000 ipari munkás.
- Uj törvényjavaslatok.
- Egy hazafias román pap.
- Csinos leányok keresztetnek.
- Ha a mérnök ur kurizál!
- A modern Orfeusz.
- A halálos leghajó-szerencsétlenség.
- Takács Zoltán Aradon.
- Aktuális problémák.
- Az aradi spiritalizták.
- A nap furcsaságai.
- Indiál-utazók Aradon.
- Bűnszövetkezet.
- A háremből — Párisba.
- Tárcs: A holnap asszonykája. Irta: Ditrichstein Bernátné.

57000 ipari munkás.

Arad, április 17.

Két esztendő alatt 57000 ipari munkás öt millió korona bért vesztett el a sztrájkok miatt való munkaszünetelés idején. A bérvesztés átlag személyenként 88 korona volt. Sajnáljuk, hogy a sztrájkok következtében elért munkabér emelkedések átlagát kimutatni nem tudjuk, mert ezzel demonstrálható volna, hogy a tényleg kifizetett munkabértöbbletek átlaga sokkal kevesebb, mint 88 korona.

Természetesen számításba kellene itt venni, hogy:

1. sok ipartelep a sztrájkok miatt elvesztette piacát és üzemi megszorításokkal kénytelen dolgozni most, tehát sok munkás kenyér nélkül maradt;

2. hogy a sztrájkok miatt drágaság és lakásinség keletkezett s ezt a munkások is sanylik;

3. hogy sok külföldi munkást kellett behozni az országra, akik a magyar munkások bérkeresményét megrövidítették;

4. hogy sok kézi munkaerőt gépekkel kellett pótolni, ami a munkabérkeresményt szintén redukálta;

5. hogy a vállalkozások szüneteltek s ennélfogva a kereseti alkalom kevesebb volt;

6. hogy a sztrájkoló munkások a küzdelem ideje alatt eladósodtak és ez utóbb is pótolhatatlan zavarokat idézett elő háztartásukban és

7. hogy míg egyrészt az ugynevezett hatalmi sztrájkok mindenütt kudarcra végződtek, — addig a munkakizárások, melyeknek bérstatisztikájáról itt meg sem emlékeztünk, szintén mindenütt a munkások vereségével nyertek befejezést.

Ha mindezeket számba vehetnénk és a munkásoknak a fenti két pontban elsorolt károsodásait számszerűen megállapíthatnánk s azt a pénzmennyiséget összehasonlíthatnánk a sztrájkok következtében előállott béremelkedések összegével — kitűnnék, hogy Magyarországon az ipari munkások súlyos anyagi vereséget szenvedtek.

Ha az ipari munkások azon a szellemi színvonalon állanak már, hogy a szervezkedésben rejlő igazságokat megértetni tudták és ezekért a gyakorlati életben is áldozatkészséget tanúsítani képesek voltak, akkor nem kétséges, hogy megértik ennek a számadásnak az igazságait, amiből önként homloktérbe szorul az a konzekvencia, hogy az ipari munkásoknak az ipari munkaadókkal szigorúan közös érdekeik vannak, melyeket közös

megegyezőssel lehet és kell elintézni, mert ha egymással szembeszállanak a munkások és munkaadók, az mindkét félre érzékeny károsodást eredményez.

Nemcsak a munkások, de a munkaadók is okulást meríthettek ezekből a következményekből s most nem kis jelentőségű, hogy ezen statisztikai anyag pontos megismertetése végett mindkét részről okos agilitás fejlődjen ki.

Meg kell értetni a munkásokkal legelső sorban azt, hogy: azokat a szocialista pártelveket, melyekre a szervezetek vannak alapítva, minden elvtárs csak addig követi csupán, míg ő maga is, valamely körülmény következtében munkaadóvá nem válik.

Különösen az ipari munkásoknál van ennek az igazságnak értéke és hatalma. Hiszen az ipari munkások tuinyomó része önállóságra törekszik és még a gyári munkások közül is a legtöbb eléri az önállósághoz vezető utakat.

A munkában való kiválóság, az ügyesség, a szorgalom, ha takarékosággal párosul, végtére is azt eredményezi, hogy a munkából munkaadó lesz. Családi körülmények, házasság, örökség, valamely különös véletlen vagy szerencsés helyzet alakulás, — jóformán minden valamirevaló munkásnak meghozzák az önálló existencia eszközeit.

Nem is jóra való munkás az, aki önállóságra nem törekszik, az olyan munkásért, aki örök életében csak más szolgálatában akar megmaradni, szolidaritást vállalni igazán nem lehet, nem érdemes, ezt szaktársi kötelességnek elismerni nem szabad.

A holnap asszonykája.

— Egy 17 éves párisi leány vallomása. —

Fordította: Ditrichstein Bernátné.

— Az én anyám? A legendák kék csodavirága, az álom, a rajongás. Nincs elegendő műveltsége. Tanult egy kis történelmet, egy kevés irodalmat. A hitlen, igaz, erősege és ez nem is helytelen; de nincs semmi házározott, semmi pozitív a tudásában. Vitatkozunk esténként, mialatt a hajunkat göndörítjük. Én Darwin és Spencer-ről beszélek neki, ő szent Ágostonnal felel. Mind egyikünk a maga útján jár, anélkül, hogy legkevésbé is megértené a másikat.

— Mama azt óhajtáná, hogy szerelmi házasságot kössék. Legjobban szeregne vejeül egy kis hadnagyot 24000 frank évi járadékkal.

Bah! Ilyenek nem léteznek többé. Mama és én már nem vagyunk ugyanazon hajó vendégei.

Lássa, asszonyom, az utasok együtt indultak el, ugyanazon tengeri kikötőből, még együtt evickéltek a partmenti sekély vizeken... de a hullámok torlódnak és elválasztják őket... hegynyi magasságra emelkednek... Az ember lebegteti a zsebkendőjét, mert még láthatják, sőt még egy kissé megérik egymást. Végre a szabad tenger erős légáramlása elsodorja a kis csónakot... É; ni-ni, vége van, nincs többé senki... Két idegen, aki nézi egymást

különvált útjában. Alapjában véve, bizony szomorú dolgok ezek.

A gyermek nem ama gyöngéd, könyáztatta. lágy hangon mondta ezeket, mely a nő szájában mindent enyhít, hanem száraz, rövid mondatokban, melyek mindegyike úgy pattogott, mint az ostor suhintása.

... Még a hangja is hideg volt, akár az üveg csengése. Nyugalma által lefegyverezve, ostobaságot mondtam:

— De kedves gyermekem, hiszen az édes anyja mindent megtesz azért, hogy maga lehetőleg kellemesen éljen...

— Ezzel csak kötelességét teljesíti, szólt olyan hangon, mely kizárt minden ellenvevést...

Miután csak tízenkét éves vagyok, vele megyek a táncórákra. Ezek olyan kisebbszerű bálak, melyek csak annyiban különböznek a nagy bálaktól, hogy délután tartják azokat és a leányok rövid ruhában jelennek meg... Anyám csak elkísér és aztán oda megy, ahova neki tetszik...

A fiatal emberek minden korból valók. Még öregek is vannak. Én többet látok. Van egy, akivel táncolunk, egy másik, akivel csövegünk, egy harmadik, akivel vitatkozunk; egy akivel gyűlölködünk és valaki, akivel szeretjük egymást...

Némelyek a barátnőim közül csacsák, kis fehér libák... Másoknak modora borzass-

tó Zo'a-féle regények rózsaszínű túll kötésben.

Én nem hasonlítok egyikhez sem. Mau-passant regény vagyok; szenvedélyes, erőteljes és különös. Különcnek is tartanak, szellemes hölgynek és mindenki velem akar beszélgetni... Előjegyztetik magukat...

Mamának nincs kifogása semmi ellen... Né; rám és én szívemből bocsanatot kérek tőle... ha ugyan még van szívem... Ő többet ér, mint mi mindannyian együttvéve... Sajnálom őt a fáradozásáért. Ah, asszonyom, minő élet! Ide elvisz, oda értem jön.

Miért nem engedik meg, hogy egyedül járjon és maga legyen felelős önmagáért.

És is megjő, lassan. Már el is van intézve, hogy egyedül járassak a templomba. Apa nem lát ebben semmi illetlent.

Igaza is van, az ő érdeke kívánja meg ezt.

Lássa asszonyom, az az idő elmúlt, amikor a szülők, jó barátjaikkal a kaudalló mellett ülve rendezték a leányaik jövőjét! Rang, család és vonzalom szerint házasságok össze az előkező emberek gyermekei.

Ugyan volt a nagy világ, mint a kis falu, hol a Péter fia csakis a Pál lányát vehette el...

A szülők akkor hozományt adtak és elláták gyermekeiket. Maguknál tartották a fiatalokat, hogy olcsóbban éljenek. Azok a szülők gazdálkodtak és szerettek. Maradt utánuk

A szervezkedésnek az volt az alapbaja, hogy erre a körülményre gondolni sem akart, ezért vallott kudarcot a szervezkedés, mely mint kimutattuk, az elkecsereedett bérharcok dacára is, a munkások érzékeny megkárosítását okozta.

Ellenben a szervezkedés, mely a munkásoknak az önállóságra való törekvési jogát nem konfiskálja, hanem annak felbresztésére támaszkodva folytatja működését, gazdag sikereket fog elérni, a közgazdasági élet megtermékenyítésére fog vezetni.

Ez a szervezet, melyről mi beszélünk, a legtermészetesebb számadási művelten alapszik: minden munkásnak annyit kell keresnie a munkaadója részére, hogy ebből a keresményéből a munkaadója őt, az ő munkáját tisztességesen honorálhassa és még ezenfelül ebből a keresményből a munkaadó részére az ugynevezett jogosult haszon is megmaradjon. Viszont a munkaadó a saját jogosult hasznának fentartása mellett annyi munkabért tartozik fizetni, melyből a munkás, szerény igényeinek kielégítése után, bizonyos munkahányadot megtakaríthasson.

Ha ezt a számadási szabályt szigorúan meg nem tartjuk, akkor vagy a munkaadónak nem érdemes dolgoztatni s ez esetben a munkásnak sem érdemes önállóságra törekedni; vagy a munkásnak nem érdemes dolgozni s ez esetben meg a munkaadó hiába törekszik a jogosultnál nagyobb haszonra.

Az ipari munkások és munkaadók szervezkedésének tehát a fentebb leírt számadási szabály szigorú megtartására kell törekedni, ez a szervezkedés legelső célja, a siker legbiztosabb kiinduló pontja.

A szervezkedés második főcélja, hogy: a könnyelmű vállalkozás, az egészségtelen, vagy pláne tisztességtelen verseny lehetetlenné váljék. Tudjuk, hogy nem könnyű dolog az üzleti életből a konkurrenciát kiszorítani, ez nem is lehetséges, nem is volna jó, ha ezt lehetővé tennék. Az üzleti versenynek is lehet azonban határokat szabni. Ennek a versengésnek az esélyei csak azon a határon belül mozoghat-

nak, melyet az anyagbeszerzési és a munkakeresményt túlhaladó jogosult haszon mennyisége megenged. A saját hasznából mindenkinek joga van engedményeket adni, de a mások keresményéből nincs joga.

Uj törvényjavaslatok.

Kossuth Ferenc dolgozik.

— A politika eseményei. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, április 17.

Hagyományos szokása már a minisztereknek, hogy a karácsonyi és husvétii szünetek alkalmával bejelentik legközelebbi programjukat. Ilyenkor kerülnek ki a minisztériumokból azok a hírek, amelyek felsorolják a Ház következő ülészakán beterjesztendő törvényjavaslatokat. Így történt ez most is. A kereskedelmi minisztériumból kikerülő jelentés most beszámol Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternek terveiről, melyek közül különösen a vasuti beruházásokról és az ipartörvény revíziójának második részéről szóló javaslat fog kelteni nagy érdeklődést.

Távirati tudósításunk itt következik:

Kossuth új törvényjavaslatai.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter május elején több fontos törvényjavaslatot terjeszt a képviselőház elé.

A miniszter mindenekelőtt beterjeszti a vasuti beruházásról szóló törvényjavaslatot, amely kétszázhusz millió korona vasuti szükséglet beszerzéséről gondoskodik. A képviselőház elé kerül továbbá a kassa-oderbergi vasut beruházásáról szóló törvényjavaslat, amely negyvenhét millió korona kiadást irányoz elő. Ugyancsak májusban terjeszti Kossuth a képviselőház elé a tisztességtelen versenyről és a budapesti helyi érdekű vasutaknak villamos vasúttá való átalakítására vonatkozó javaslatokat.

A kereskedelemügyi minisztériumban elkészültek már a vicinális vasutakról, a vasárnapi munkaszünetről szóló javaslatok

és az ipartörvény revíziójának második része.

A bán lovagias ügye.

Zágrábból jelentik, hogy Rauch Pál báró horvát bán tegnap délután négy órakor Korda Ignác eszredest és Jelacics Gyulát dr. Medakovic Bogdánhoz, a szerb önálló párt elnökéhez küldte s elégtételt kért tőle. Medakovic elfogadta a kihívást s megnevezte a segédelt.

Starcevic Mile dr. tegnap hosszabb nyílt levelet adott közre, melyben azt fejtegeti, hogy a király az önálló szerbeket és velük együtt a koalíciót is megbizhatatlan elemeknek tartja s ennél fogva soha nem bizza rájuk a kormányt s addig a bán is biztos nyeregben ül. Starcevic tehát ezt a felszólítást intézi az önálló szerbekhez:

— Mivel a szerbek tudják, hogy a magyarok az egész horvát szerb koalíciót megbizhatatlan társaságnak tartják s ezért semmibe sem vessik a választások eredményét és az országgyűlést, lépjenek ki az önálló szerbek azzal az ígérettel a koalícióból, hogy a katolikus horvátokat a magyar egységes állam ellen való küzdelemben segíteni fogják. Ha az önálló szerbek így cselekszenek, akkor Wekerle sem tarthatja sokáig az abszolutizmust Horvátországban. Föl tehát, aki hős!

A horvát-szerb koalíció különben, amelynek most semmi különösebb alkalma nincs, hogy újabb zavart és bonyodalmakat idézzon elő, a delegációs affér kiélesedésétől várja állásának megjavulását. Zágrábi tudósítónk jelentése szerint a horvát szerb koalíció főorgánusa, az Obzor, szerdai számában azt fejtegeti, hogy ha a magyarok májusig nem tesznek eleget a külügyminiszter kívánásának, a delegáció összehívását s a tisztí fizetések rendezését illetőleg, Aerenthál báró akkor a horvát kérdésben s a délszláv dolgokban szembe fog helyezkedni a magyar kormány s a bán politikájával. Hogy mi alapon s jogcímen teszi ezt a külügyminiszter, azt az Obzor nem mondja meg, amiko: a koalíció kedve szerint színezi a jövőt. Végezetül azonban arra a következtetésre jut, hogy a horvát kérdés csak akkor fog elintéződni, ha Magyarországon meg lesz az általános választói jog. Az ez alapon tartandó új vá-

pénz, föld, kastély, értékes holmi, szépen elrendezve a székényekben. Oyan jól esett a gyermekeknek az örökös birtokba bele ülni, mint a mily melegen simult reájuk az öregek től maradt drága ruhadarab . . .

Az én szüleim minden jövedelmüket elköltik, amint azt különben most mindenkinek tennie kell.

A takarékoság a legkisebb gondunk. Lázasan fogyasztunk mindent, az időt, a pénzt, az életet, még a hajfűrtöket is. Uszunk az árral, ez a földolgo.

Akar-e Ön részleteket tudni? Mamának villamos kupe-ja van, amely 1207 frankba került havonta; apának megvan az automoblija, nekem a gummikerekű áll mindig rendelkezésemre . . . Van két szolgáló, egy házmester, egy szobatisztító, egy chauffőr, egy szakács, egy kukta és két komorna . . .

Atyám igazgatósági tagja több banknak. Azenkívül automobillokkal spekulál. Különbem nem menne a dolog . . . Mama idegen barátait elviszi azon kereskedőkhöz, ahol mi vásárlunk, ezért 30 százalék engedményt kapunk.

A hozományom ott lebeg valahol a nagy világűrben. Oyan bizonytalan kis partitio leszek . . . olyan, akiről a fia szülei mit sem akarnak hallani.

Azt hiszi, hogy én ezért kétségbe esem, nyugtalan, izgott vagyok? A világért sem!

Tizenkét éves korom óta gondolkozom a jövőmről . . . Azon hírre tettem szert, hogy

nyílt szívű, okos leány vagyok, akivel lehet mulatni, anélkül, hogy maliciózus volnék.

Ha eljön az ideje, fogok magamnak egy jóra való férjet.

Most nem a férfiak részéről történik a kezdeményezés, hanem a leányoké . . . A mienk minden gond és fáradtság.

Azelőtt, ugy hallom, vártak a leányok szemlélőre, tiokzatosan, mint a szifkasz . . . Ez bájos lehetett, de azóia forogt a világ sora.

Ma útközetbe indulunk teljessen kifeszített vitorlakkal. Forgunk a bálakban, felügyelet nélkül, c-vegünk, kombinálunk, cselekszünk az érdekeink előmozdítására . . .

Jönnek a vidékről gazdag kereskedők, vagy bankárok fiait.

Jól megválogatok belőlük egyet, táncolok vele, csodálatba ejtem, elkápráztatom és megfogom . . . Ime a tervem. Látom, hogy ön mit gondol . . .

— Miért nem tettem ezt meg eddig?

— Ne tagadja asszonyom, kérdése oly természetes. Én husz, öt-több évesnek látszom és önmagamban öregnek is érzem magamat, oly öregnek, hogy sirhatnám e miatt . . . És oly bizarrnak, oly kivételesnek az én mindent boncolgató, részletező elmélkedéseimmel . . . tehát ideje volna, hogy megvalósítsam tervemet.

Egy szeszély, egy látomány, egy bohó ra-

mény tart vissza. Egy ideig még el akarok odázni minden megmáshíthatatlan dolgot . . .

Mennyi ideig? Magam sem tudom! Azt képzelem, hogy egy szép napon talán mégis kopogtat majd a mesebeli herceg az ablakomon . . . Szélesen tárnám ki előtte ablakom mindkét szárnyát. Minden megváltoznék, feltámadna, tavaszi virágdísz öltene a világ . . . Oly ostoba volnék és oly boldog, hogy az lehetek . . . Néha közömbösen beszélgetve a szalonokban, mintha a szánalomban, melyet némely emberek szemében felfedezek, a remélt csoda zálogát látám . . . Akaratlanul is szól az ember önmagáról, elmondja életét, amely fölött lehet gondolkodni.

Nem oltalmaznak többé bennünket.

Amint Párisba érkezőnk, a versenyek, a leckék, a tanáraink, a barátaink, sőt még a cselédség is azt mutatják, hogy a régi védelem bástyái leomlottak mellőlünk . . . magunkra vagyunk hagyatva és arra kárhoztatva, hogy küzdjünk önmagunkért és győzzünk, ha nem akarunk elmerülni . . .

Megmarad részünkre az áhitat, a vallás, mondja ön. Ne gondolja, kérem, hogy közömbös vagyok ezek iránt.

Néha valóságos rajongás fogott el . . . Most, rabja vagyok a társaságnak, mely ezer zsarnok semmisséggel zár körül. Van-e időm arra, hogy leikiüdvösségemre gondoljak?

Gyakran szenvedek, kétségbe vagyok esve, afőött, hogy csak divatbáb vagyok . . . Komolyabban kellene, hogy vegyük az életet és

lasztások hozzák meg a horvátoknak — mondja az Obzor, — a leszámolás napját.

Boszniai ügyek a Házban.

Visontai Soma országgyűlési képviselő a Ház egyik legközelebbi ülésén interpellációt fog előterjeszteni a boszniai események dolgában.

Egy hazafias román pap.

Hat éves fegyelmi ügy.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, április 17.

A román egyháznak egy, a magyar kormányval esztendőök óta folytatott harcában érdekes fordulóponthoz jutottunk. Bánffy Dezső báró erélyes fellépésére Apponyi Albert gróf kultuszminiszter védelmébe vett egy hazafias román lelkészt, akinek állásába való visszahelyezését követeli most a magyar kormány. Az ügy azonban korántsem érte el még a végét. A görög keleti egyház ugyanis újabb harcra készül.

Apponyi Albert gróf Manegitiu Miklós volt marosvásárhelyi görög keleti esperes ügyében megsemmisítette az egyházi hatóságok eddigi intézkedését és a nagyszabeni metropolitát utasította, hogy a méltatlanul fildözött esperest helyezze vissza hivatalába.

Ezelőtt hat évvel történt, hogy Metlanu metropolita intézkedésére Manegitiu marosvásárhelyi esperest karhatalommal hivatalából eltávolították, a nélkül, hogy fegyelmi eljárást indítottak volna ellene. Az ok, amelyet ellene felhoztak, az volt, hogy állítólag elmulasztotta kötelességét. Az esperes hiába fáradozott az egyházi hatóságnál, hogy ügyét szabályszerű eljárás alá vegyék, míg végre ottalómért a kultuszminiszterhez fordult és a Fejérvár-kabinet kultuszminisztere tényleg meg is semmisítette az eljárást és elrendelte, hogy az esperest vissza kell helyezni parochiájába. Ez volt különben Magyarországon az első eset, hogy a kormány a gör. keleti vallás autonómiájába beleavatkozott.

Az eljárás megsemmisítése dacára azonban a metropolitai konzisztórium vonakodott az esperest visszahelyezni. Az ügy húzódott, míg az

esperes újabb kérelme folytán Apponyi Albert gróf megsürgette a metropolitát, hogy tegyen eleget a miniszter utasításának. De ez sem használt, mert a rendeletet nem hajtották végre. Időközben Bánffy Dezső interpellált az ügyben. Még mielőtt Apponyi gróf az interpellációra válaszolt, a metropolita az egyházi szabályzat figyelmen kívül hagyásával az aradi konzisztóriumot delegálta, mint új bíróságot, amiről azonban az esperest nem is értesítették. Az aradi konzisztórium egyszerűen megismételte a már egyszer megsemmisített ítéletet és az indokoláshoz csak azt fűzte hozzá, hogy a vádlott már azért sem érdemli meg, hogy esperes maradjon, mert a magyar kormánytól keresett orvoslást.

Ezt az ítéletet, ahelyett, hogy a metropolita utján kézbesítették volna a lelkésznek, egyszerűen posta útján küldték meg neki, minek folytán az esperes, mint nem hozzá tartozó ügyet, visszaküldte. Bánffy interpellációja folytán a miniszter a metropolitánál kétszer is megsürgette az ügyet, mire Metlanu metropolita felküldte az iratokat azzal, hogy az ügy be van fejezve, a lelkész elmozdított, az ítélet jogerőre emelkedett. Ilyen értelemben válaszolt Apponyi gróf Bánffy interpellációjára és kijelentette, hogy az ügyben nem tehet semmit, mert befejezett dologról van szó.

Manegitiu esperes a lapokból olvasván a miniszter válaszát, felülvizsgálati kérelmet terjesztett be a miniszterhez, ki újból megvizsgálván a tényállást, az eljárás szabálytalan volta alapján az összes eddigi intézkedéseket megsemmisítette és újból elrendelte, hogy az esperest helyezték vissza állásába. Egyházi körökben most nagy érdeklődéssel várják az ügy további fejleményeit.

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi nyomdászok első tavaszi táncmulatságára nagyban folynak az előkészületek, amely husvét első napján, vasárnap lesz. A táncmulatságon szünetek alatt a „Gutenberg“-dalárda fog erre az alkalomra új betanulással a leghírnevesebb zeneszerzőtől programot előadni. Bizonyára legkedvesebb emlékekkel fog beveződni a nagyszerű táncmulatság.

Míndez eltűnt. Mi az anarkia jegyében születünk.

A mi időszakunk érdekes, változatos, sokféle és mulattató.

A XVII. ik században nem volt csak egy ember: XIV. Lajos.

A huszadik században százszor egyéniség van, amelyek gyűlölik, üldözik és leküzdik egymást. Senki sem tudja, hogy mi lesz másnap.

Később az emberek nagy gyönyörűséggel olvassák majd a mi korunk történetét... Ugy fogja őket lelkesíteni, mint egy kalanddal teli regényt...

Eddig a kisleány. Nemo grófné a tapasztalt asszonyok higgadt ítéletével hozzá teszi, hogy ő megbizik a kisleányban. Ha majd lelép a társadalmi élet operette színpadáról és a komoly családi élet kerete fogja körül, derék, jóra való asszonyka lesz belőle. Mert helyén van a szíve, meg az esze, bár kedélyét kissé fanyarrá tette, hogy többet látott meg az élet valóságából, mint amennyi a korát megilletné.

Külömben ő nem tudja, hogy azért mindig fölös számmal maradnak a fehér kis libák; ezek pedig nem elmélkednek, amennyiben nem is gondolkoznak, csak szeretnek és férjhez mennek.

Csinos leányok kerestatnek...

Leleplezett zug-sziniiskola.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 17.

A színház tudvalevően különös varázserővel uralkodik a varróleányok és egyéb fiatal nők fantáziáján. A kulisszák színes világa bűkörébe vonzza a leányokat, akiket minden álmuk és vágyuk a festett deszkák birodalmába szállít. Nagy volt tehát az öröm a pesti varróműhelyekben, mikor néhány hét előtt egy budapesti krajcáros reggel Japban a következő hírrel jelent meg:

„Csinos leányokat színésznők képez egy színigazgató. Bővöböt a kiadóban.“

A leányok szinte megostromolták a kiadóhivatalt, hogy megtudják annak a színigazgatónak a nevét, aki Thalia papnőinek sorába avatja őket. A kiadóhivatalban megludták, hogy Antoni János színházi ügynök Budapest Práter-utca 25. sz. lakásán nyernek közelebbi információt. A leányok megjelentek Antoni Jánosnál, aki viszont azt mondta nekik, hogy az illető színigazgató Fehér Márton.

A leendő színésznők fíradhatatlanok voltak, elmentek tehát Fehér direktor urhoz. Itt már megtörtént a megállapodás. Az „igazgató“ kötelezte magát, hogy két hét alatt perfekt színésznöket nevel a csupa ambíció leányokból és a tanítási díj óránként csekély 5 korona. Eme kecsgeztető ajánlatra Fehér Márton ur rögtönzött színészközlőjébe a következő lépések be:

Versegi Mariska varróleány, Kohn Teréz model-leány, Fehér Juliska betegápolónő, Fischer Mari varrónő és Pender Gabriella model-leány. A leányok fizettek, mint a köles és tanultak, mint — a parancsolat. Az igazgató ur ugyanis igen szigorú volt és két hét leforgása alatt tényleg perfekt színésznöket nevelt pályatávesztett növendékeiből.

A mikor a leányok a vissza tűzpróbáját is kiállították, Fehér Márton teljes hatalmu igazgató ur kiállította a bizonyítványukat, egyben szerződéssel kínálta meg őket. Kijelentette azonban, hogy nagy utat kell megtenniük, mert a fényes szerződési ajánlatokat Lengyel-, Német- és Oroszországból kapta. Az újdonsült színésznők boldogan egyeztek bele, hogy külföldre menjenek és ott kezdjék meg dicsőséges pályájukat.

Az elutazásból azonban semmi sem lett, elmaradt azon egyszerű okból, mert a rendőrség neszét vette a dolognak és megakadályozta, mert az a gyanu merült fel, hogy a sziniiskola tulajdonosa voltaképpen közönséges leánykereskedő.

Ma beidéztek és kihallgatták Pender Gabriellát, aki a rendőrségen azt vallotta, hogy azelőtt model volt. Olvasta az apróhirdetést és elment a „sziniiskolába“, ahol Fehér Márton „igazgató“ fogadta és mindjárt próbát énekeltetett vele. Fehér kijelentette, hogy a kisasszony hangja nagyon behízelgő és megígérte, hogy kellő gyakorlás után hatvan korona havi gázsit, szabad lakást és utiköltséget kap egy lengyelországi orfeumban. Neki kissé gyanus volt a dolog, de mikor arról győződött meg, hogy Fehér anyja is ott lakik, megnyugodott és szorgalmasan tanult a mai napig.

A többi „szininövendék“ is hasonlóképpen vallott. Versegi Mariskát abban a pillanatban fogták el, amikor vonatra akart ülni, hogy Oroszországba utazzék, ahova Fehér ur állítása szerint egy kabaréhoz szerződött. Versegi Mariska édesatyja, egy budapesti iparos, tegnap

nem csupán a felületét, hanem a mélységét is meg kellene ismernünk.

Azelőtt a család a szerelmen alapult... A megkötött házasságot csak a halál bonthatta fel... A gyermekek ez alapon nevelkedtek... gránit talapzat volt ez, amelyen a család tovább épített és műve lerombolható nem volt... Mindent egybevetve, ez volt a szép idő. Az emberek ráérték arra, hogy szeressék egymást... Őn megrökönyödik... Eitől engem?

— Igazán nem az a szándékom, hogy önt megbotránkoztassam, de mindent elmondok, úgy, amint éppen eszembe jut... Ez azon assáner, melyet alapos megfontolás után jónak láttam felvenni. Összevág a külsőmmel.

Ha kicsi, barna és pikáns volnék, az álmódzó assáner választottam volna. Az ember másnak kell, hogy lássék, mint aminő valójában. A vonzerő az ellentétben áll. Képzeldjen egy magas szökét, aki fenséges és méla lenne. Ebben nincs semmi meglepő, semmi mulattató, semmi, ami ráirányítsa a figyelmet.

Mi teljesebben vagyunk asszonyok, mint az anyáink. Azok mind egyformák voltak, ruhájuk egy mintára készült, egyfermán gondolkodtak, áldoztak valamit az egyéniségükből a fegyelem kedvéért. Mert volt akkor fegyelem, szabály, erkölcs, védelem, amely megérdemelt némi áldozatot.

fenjárt a főkapitányságon és átadta a rendőrségnek leánya bucsuzó levelét, amelyben azt írja, hogy nem jön többé haza, emigrál külföldre színésznőnek. A levélben továbbá kéri szüleit, ne jelentsék fel, hogy megszókött, mert akkor öngyilkos lesz.

Antoni János tagadta, hogy leánykereskedéssel foglalkozik és a rendőrség a felette kétes ügyben nem tudott egyebet kideríteni, mint azt, hogy Antoni csupán abban bűnös, hogy hatósági engedély nélkül szerződéseket kötött. Ezért Antonit *száz korona pénzbírságra* ítélte, amiben az gyanus készséggel megnyugodott.

A fővárosi rendőrség ezenkívül még egy hasonló esetben ítélkezett. Feljelentés folytán *Goldberger Sándor* fémmnyomóról kiderült, hogy mellékfoglalkozásként a leánykereskedést űzi. A mullokra tetten érték, amikor leányokat akart Oroszországba szállítani. A VII. kerületi kapitányság *öt napi elzárásra és száz korona pénzbüntetésre* ítélte. *Goldberger* megnyugodott az ítéletben.

Ha a mérnök ur udvarol.

Egy urinó kálváriája.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, április 17.

Az 1905. év nyarán egy veszprémmegyei kisebb téglagyárban átalakítási munkálatokat végzett *G. I. előkelő fővárosi mérnök, építési vállalkozó*. A mérnök, aki maga is nős ember, sűrűn megfordult a gyár gondnokának házában és csakhamar heves udvarlásokkal ostromolta a gondnok fiatal feleségét. Ezen ostrom nem maradt eredmény nélkül.

A forró szerelmi vallomások elkábították az asszonyt s egy szép napon a mérnök karjaiba omlott. Hitt a nagyhangú ígéreteknek, de hiszékenységét drágán fizette meg.

Az udvarló egyik levelét a férj elfogta, a melyből megtudta, amit nem szabadott volna megtudnia. Irgalmatlan testi fenytések után éjnek idején az u'cára lökte ki a szerencsétlen asszonyt, ki önmagára maradván, szerencsétlenségének okozójához fordult támogatásért.

A mérnök szava és ígéretel ellenére, cserbenhagyta a sorsüldözött nőt, akitől férje törvénytelenül elvált, a házasságot a nő hibájából mondták ki felbontottnak s tartásdíj igényével elutasították.

A szánalmas teremtés koldulni mehetett volna, ha irtózatosszenvedései után egy szegénysorsu sógora meg nem könyörül rajta s cselédként házába nem fogadja.

Időközben a volt lovagjától — emlékeztetve őt ígéreteire — több levélben segílyt kért, amely levelekre a lovag — *szarolás miatt büntető följelentéssel felelt*.

Most tüzték ki a bűnpör tárgyalását a budapesti törvényszéken. De a főtárgyalást nem lehetett megtartani, mert a szerencsétlen asszony nemrég egy baleset következtében szemén oly súlyos sérülést szenvedett, hogy minden valószínűség szerint meg fog vakulni, hetek óta fekszik s így a tárgyaláson sem jelenhetett meg.

Az ügyesség azt híven, hogy bujkál az asszony, előzetes letartóztatását indítványozta, amit azonban a törvényszék a védő indítványára mellőzött s a főtárgyalást elnapolta. Érdekes egyébként, hogy a sértett udvarló időközben följelentését visszavonta, de a szarolás hivatalból üldözendő lévén, az eljárás tovább folyik.

A modern Orfeusz.

Ma megtuk, hogy *Bendix Tivadar* new-yorki zenész rájött arra, hogy minden épület idioszinkráziával van bizonyos hang ellen és ha ezt a hangot hegedűn vagy más hangszeren sokáig játsszák, az épület összedől.

Ime, egy amerikai ötlet! *Bendix Tivadar* felfedezte, hogy a hegedűjével házakat tud repeszteni. *Rigó Jancsi* odáig jutott, hogy sziveket repesztett. A „*Grand Café Rózsa Sándor*” helyiségeiben esténként közreműködő női zenekar primás-kisasszonya ellenben csak a fülrepszetésig tudta a hegedűjátékot elsajátítani.

És most jön egy amerikai virtuóz, aki azt mondja, hogy nincs az a palota, amelyet el nem tudna hegedűlni. Ez az ember összehegedül, ha kell, a citadellát. Alagutat hegedűl a legkeményebb sziklába. Mert rájött, hogy a házak idioszinkráziával vannak bizonyos hangok iránt.

Szóval itt kettős felfedezésről ad hirt a new-yorki Orfeusz. Fölfedezi, hogy a házak finoman érző alkotások, amelyek modern fiziologiai tünetek között morzsolgatóják le az idejüket és malterjukat. Idioszinkráziájuk is van. Talán neuralgiájuk is. Lehet, hogy némelyik bérpalota régóta szenved már isiászbán, esetleg asztmában. Ez azonban még nem bizonyos. De az kétségtelen, — mondja *Bendix Tivadar* — hogy a házak nem szeretnek bizonyos hangokat. A fölfedezés másik része pedig — mint említém — arról szól, hogy a házakat hegedűszóval össze lehet dönteni.

Hát ezzel a találmánnyal érdemes lesz foglalkozni. Mindenekelőtt fölöttébb fontos, hogy a tótoknak külön zenekonzervatóriumot létesítsenek. A tótoknak meg kell tanulni hegedűlni, mert kétségtelen, hogy a jövőben, például utcarendezéseknél, a régi házakat koncertekkel fogják lebontani. A csákány nehéz szerepét átveszi a hegedű és a kiképzett tótok gyönyörű filharmonikus házbontásokkal fogják a kenyerüket megkeresni.

Az is valószínű, hogy ha *Bendix* találmányát jobban megismerik: a dinamit feladatát is a hegedű veszi át. A tűzerek a várostromoknál egyszerűen kitapasztalják az erődítvények idioszinkráziáját és a megfelelő hangokat becélozva, elhegedülnek az ellenség bástyáit. És ez már nem is lesz egészen új dolog. Mert például az orosz-japán háborúban a legmodernebb haditaktikával harcoló japánok egyenesen *Szent Dáviddal* hegedűltek el *Port Arthurt*.

A hegedűszóra való bedőlés teóriáját különben a cigányok is régóta ismerik és akárhány ház dőlt már be a primások zsebébe. Megátalkodottabb és kevésbé muzsikális házak azonban csak dobszóra dőlnek be. Erre románjikus példa van *Jókai „Aranyember”* ében, ahol tudvalevően összedől a *Brazovics* ház. *Jerikó* falait nem is említve, amelyek trombitaszóra dőltek le, akárhány vendégfogadót tudunk, amelyeknek idioszinkráziáját régóta prebálgatják a választók, erős kórussal biztatva a kérdéses épületeket, hogy ha nincs bennük *Kossuth* párti választó: düljenek össze.

Tényként megállapítható azonban, hogy nem minden épületben fejködött ki az a kifinomult érzék, amely az idioszinkrázia forrása. Ilyen például a m. kir. Operaház is, amely teljesen érzéktelennek mutatkozott mindeddig a hangok iránt, mert hiszen ha a mi Operánknak is volna idioszinkráziája, már rég benedől volna.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a jövő Orfeusza nem a vadállatok, hanem pusztán a köveket fogja megindítani. Ennélfogva a zenetudomány bevonul a technika tudományai közé és a jövő mérnökeinek ép úgy meg kell tanulniok az építészet titkait, mint a hegedülés művészetét. Az építészeknek képzett dirigenseknek is kell lenniök, akiknek nemcsak a logaritmusokhoz, hanem a kontrapunktokhoz is kell érteniök.

Mint értesülünk, a *Bendix* féle zeneelméletet már *Apponyi Albert* gróf is régóta tanulmányozza. De a kultuszminiszter nem hegedűvel, hanem a jászberényi kürttel szokott kísérletezni és nem minden eredmény nélkül, mert ennek a hangjára is már több bedőlés történt. Ujabbán a liberális palotáját repesztgeti.

Szó ami szó, a *Bendix*-féle fölfedezéstől még igen sok érdekes dolgot várhatunk. L. I.

Halálos léghajó-szerencsétlenség.

A hadügyminiszter az árváknak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, április 17.

Annak idején országsszerte szenzációs fel-tűnést keltett az a megrázó katasztrófa, amely *Hajduböszörményben* történt egy évvel ezelőtt, amikor is, a kórségbellek nem kis ré-mületére, egy katonai léghajó csapódott le *Fekete Zsigmond* udvarába. A katonai léghajó, amely utjában valahogyan megsérült, gázömlést kapott s a rejtendő magasságból romboló erővel, irtózatossugár, láрма között zuhant alá.

A pokoli zajra, amely ismeretlen volt a békés s léghajót soha nem látott böszörményiek előtt, *Fekete Zsigmond* gazda s cseléd-sége rohant ki vasvilával, mert legalább is azt hitték, hogy rablók támadták meg a kuriát.

A sötétben azonban nem láttak senkit, csak az udvar végén zugott, zakatolt egy hatalmas gömb, amelynek körvonalait tudták ki-venni s a honnan orrfacsaró gáz szag terjedt feléjük. Sejtelmük sem volt, hogy a kellemetlen szag s egyre zúgó éjtéli vendég mi lehetett s így nem is közeledtek feléje.

A hátrabak végre is lámpát gyújtottak s a nyitott világítással mentek a szörnyetegnék képzett alkotmány felé. Innen kietkezett aztán a katasztrófa. A mitsem sejtő emberek a nyitott lámpával a léghajó közelébe mentek s vizsgálni kezdték a különös gömböt. A kézilámpa lángja azonban belekapott a kiömlő gázba s erre a levegőt megrázó irtóztató dör-dülés következett. A léghajó fölrobbant s a körülötte álló emberek nagyrésze súlyos égési sebet szenvedett s *három böszörményi lakó ott a helyszínén meghalt*. A szerencsétlenség országsszerte roppant fölűnést keltett s a hatóság szigorú vizsgálatot rendelt el a katasztrófa ügyében. A vizsgálat alkalmával hivatalosan bizonyítást nyert, hogy a szerencsétlenséget előidéző léghajót a *hajmáskéri tűzér-ség docsajította utnak*. A nyomozás eredményéről tudomást nyert *Schönaich* közös hadügy-miniszter és rendkívül figyelemreméltó eljárást fogantatott.

A hadügyminiszter néhány hónappal ezelőtt megkereste *Andrássy Gyula* gróf belügyminisztert, hogy az illetékes szakosztályjal készíttesse el azoknak a névsorát, akik a böszörményi katasztrófa alkalmával szerencsétlenül jártak, ugyancsak jelöltesse meg az árván maradt családtagokat is, mert négyezer koronát irányozott elő arra a célra, hogy azt közöttük szétosztatja.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter tegnap leiratot intézett *Kovács Gyula* Hajdumegyé alispánjához, amelyben fölhívta, hogy a károsultak névsorát terjessze elő *Kovács Gyula* alispán tegnap már intézkedett, hogy a léghajó szerencsétlenségben elhaltak rokonainak és leszármazottainak névsorát állítsák össze. A bejelentés után a kártérítésben részesülők neveit az alispáni hivatal fölterjeszti a hadügyminiszteriumba s így a napokban már meg is érkezik *Schönaich* pénze Hajduböszörménybe.

TAKÁCS ZOLTÁN ARADON.

Ma este 7 órakor Aradra érkezett a hírhedt Takács Zoltán, aki hajdan a budapesti egyetemi ifjuság vezére volt, később pedig a szegedi Csillagbörtön lakója volt. Most azért jött Aradra, hogy a Hegyalját beutazva meggyőződjön arról, érdemes volna-e Arad környékén borkereskedést létesíteni, Takács Zoltán az Aradi Közlöny munkatársának érdekes kijelentéseket tett multjáról és legutóbbi külföldi utjáról.

Beutazza a Hegyalját.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 17.

Hires és nevezetes vendég tartózkodik Arad város ódon falai között. Ez az ember, aki jelenleg egy rendkívül prózai, de tisztességes kereskedelmi kérdés perktuálása céljából érkezett Aradra hét órakor a gyorsvonattal, hajdan mint az ország szemefénye, ifjuságának vezére jött el a vértanuk vérével megszentelt Mekkába. Milyen különbségek! Takács Zoltán dr., mert ő az a hires nevezetes vendég, aki ma estétől holnap délig Aradon időzik, nem így gondolta el a jövőt.

Mikor e sok irójával a villanyoslámpák fényétől megvilágított Szabadság-téren a tizenhárom aradi vértanu hatalmas szobra előtt megállott, kalapját tiszteletteljesen megemelve — a pózokat még most is szereti az egykor ebből igen vígan élt férfiú — így szólott:

— Azt hittem ez előtt még néhány esztendővel, mikor a vértanuk szobrának pályamintáit fent Budapesten szemléltem, hogy a magyar ifjuság nevében én fogom az esküt elmondani a magyar szabadságharc martirjainak a szobra előtt, hogy példájukat követni fogjuk. Nem így történt. Pedig ezek a szent és megdicsőült emberek de sok diadalmas szónoklathoz juttattak. Így változnak az idők!

És ma Takács Zoltán egy könnyű fordulattal otthagya a Szabadság szobrot s azt kérdezi, mikor megy a legközelebbi vonat Lippára? Holnap délelőtt oda utazom. Bejárom az aradi hegyalját, mert a bortermelőkkel akarok direkt összeköttetésbe lépni.

Egy hamburgi bort importáló céggel vagyok összeköttetésben. Lehetséges, hogy Aradon telepszem le. Becsületes munkával, borkereskedéssel akarom megkeresni a feleségem és a magam kenyerét.

Valóban! Az ünnepelt s valamikor szélteben népszerű tribün élete olyan befejezést nyer, mint azok élete, akik népszerűek se voltak, nem is ünnepelték őket, eleganciájukkal se keltettek feltűnést.

Most, hogy az utcák hajdan népszerű gyermeke, majd később vezére kopottas ulsterjében végig rója a késő esti órákban Arad utcáit s az iránt érdeklődik, hogy a teherpályaudvar közelében hol lehetne alkalmas irodát és borpincét jutányos áron bérelni, egészen másképp fest, mint az utcai tüntetéseknel, melyek a véderő víta idején napirenden voltak.

A hatalmas száll ember, aki mindennap megborotválkozott, mert mindennapos vendége volt a függetlenségi párti klubnak s ott csakis komilfó külsővel illik

megjelenni, aranyfogantyus ébenfa botot hordott glaszékeztys kezében.

Ma a kereskedő ember elmaradhatatlan kis utazó táskáját hordja. Vállai előre esettek. Alakja meggörnyedt és csak az aranykeretű orrcsüptető a régi a finom metszésű orron.

A csüptető üvegeit bizonyára kicseréltette Takács Zoltán. Mert azóta, hogy azok az üveg prizmák rózsás színben és a politikai napnak fényes sugaraiban nagyitva mutatták az életet, eltelt egynehány esztendő a Csillagbörtön rengeteg vastag falu kazamatái mögött.

Találkozás Takács Zoltánnal.

Takács Zoltán aradi tartózkodásáról és érdekes reminiscenciáiról, nyilatkozatairól az alábbiakban tudósítunk:

Este hét órakor érkezett meg Takács Zoltán a Budapestről jövő gyorsvonattal. Gyalog jött be a városba. A Hungária kávéház előtt posztoló rendőrtől azt kérdezte épen, nem tudná-e neki megmondani, merre van az Illés-utca. Egy régi ismerőst keresi. A rendőr szívélyesen igazította utba az idegent s már távozni készült Takács, midőn az Aradi Közlöny egyik munkatársa elment a beszélgetők mellett.

— Kérem az újságíró urat, — szólott a rendőr — sziveskedjék ennek az idegen urnak megmutatni a Deák Ferenc utcát. Az Illés-utcaba törekssék, legjobb lesz ha ott fordul be.

Az újságíróhoz csatlakozott az idegen.

— Takács Zoltán budapesti lakos vagyok, szólott a jávevény. Köszönöm szives éget, de ne nagyon siessünk, mert összetört az ut s kevés járkálással akarok felüdülni.

— Uram, — felelt el nem titkolható öröm hangján az újságíró — első álok önnel a legkészségebb örömmel akár éjfélig is. Én újságíró vagyok s nem képzelmeli, hogy valakivel örömelebb járkálnék most Aradon, mint Takács Zoltánnal, akinek én egykor az egyetemen hangosan éjeneztem s a kit a fővárosi lovas rendőr patálg is követtem.

— Ma ön a legérdekesebb ember Aradon, aki szives lesz az Aradi Közlöny olvasói számára egyet mást elmondani.

— Megismert ön engem? Hiába, nincs szerencsém. Az első ember, ki utamba akad, egy újságíró, aki régtől ismer — mondta Takács Zoltán resignált hangon.

— Vagy ki tudja — folytatta néhány pillanatnyi gondolkodás után — lehet, hogy az ön lapjában megjelent sorok lesznek az én legjobbj reklámom. Mert nekem most ismét reklámra lesz szükségem.

Az ület a fő.

Mikor Takács Zoltán észrevette, hogy a sorok irója tégra nyitott szemekkel tekint rá, így szolt:

— Ön nem érti ugyebár ezt a kijelentést. Ne ijedjen meg, nem olyan fajta nagydobra van szükségem, mint hajdanabao, mikor a nevem nélkül megjelenő lapot nem is olvasták. Becsületes és tisztességes üzleti hirdetést értek én most a reklám alatt. Mióta megnősültem s megjártam már Hamburgot is, azóta kereskedő lettem. Még pedig borkereskedő. Berlinben találkoztam Krisztánkovics Ede miniszteri tanácsossal, aki a magyar kormányának németországi gazdasági tudósítója s a magyar bor értékesítésével foglalkozik, ő ajánlotta nekem, hogy bor ekszporttal foglalkozzam. Az tisztességes kenyérkereset. Feleségemnek van elég tekintélyes vagyona. Jászkiséren földje, háza volt. Ezt pénzzé tettük s most Aradra jöttem, hogy itt körülnézzek.

— A legjobb fajtájú aradhegyaljai borokat akarom Hamburg számára, egy világhírű cég megbízásából a termelőktől megvásárolni s ekszportálni. Az éjjelt itt töltöm s holnap délelőtt felkeresek néhány borkereskedőt, akiknek címét még otthon feljegyeztem. Délben Lippára utazom s onnan tovább. Bejárom az egész Hegyalját.

Visszaemlékezések.

Takács Zoltán meg-megállt a séta közben s gyönyörködve nézte a főváros Andrassy útján végig hullámszó emberáradattal vetekedő korzót.

— Már régen voltam ilyen embertömegben — és mélyen felsőhajtott e mondat után. Mióta a Csillagbörtönből kikerültem — azt hiszem erről minden megindultság nélkül szóhatok, ma már a hátam mögött van — rendkívül visszavonultan élek. Tavaly megnősültem. Kerülöm az embereket. Pedig egykor — mint ön mondja és tudja — ezer fő föl álló tömeg élén büszkén haladtam végig Budapest utcáin, miközben a kormány vezető embereit és Török főkapitányt megabcugoltuk.

Közben a Deák Ferenc-utcahoz értünk. Figyelmeztettem Takácsot, hogy ez az utca, melyen be kell fordulnia, ha az Illés-utcaba akar jutni. Egy pillanatig megállott, majd így szólott:

— Ha már Aradon vagyok, akkor először a tizenhárom aradi vértanu szobrát akarom látni.

Kiegyenesedett s a szemüveg mögött, a mélyen b-nt üf s emekben mintha egy fénycsillag jelent volna meg.

A Szabadság-t erre mentünk s Takács egész közelébe ment a szobornak. Itt játszott le az az érdekes jelenet, melyet fentebb irtunk le.

— Nem hittem volna, hogy én, aki teljesen resignált és prózai ember lettem, ennyire megengedjem magam lépni a multak emlékeitől. Hiába! Arad történelmi város s aki a járdájára lép, az emlékezik. Hígyje el, hogy azok a szép idők az őszinte hazafiság megayllatkozásai voltak nálam. Hiába fogták rám, hogy én csak népszerűség hajbászásból lettem az ifjuság vezére. Sient meggyőződésből küzdöttem a véderő javaslat ellen. Hogy engem és általam az ifjuságot felhasználják, azt csak később láttam be. Nem is foglalkozom én politikával. Az újságoknak politika rovatait egyáltalában meg se nézem.

A vallásos Takács.

Vissza fordultunk a Deák Ferenc-utca felé, a saroknál Takács megköszönte a kalauzást. Egyszerre hirtelen eszébe jutott, hogy ahová éjjeli szállásra készül, ott vacsorával nem várják.

— Térjünk be valahová vacsorázni. Legjobb szerencsének egy kávéházba menni, mert ma bőjt nap van, melyet gyerekkorom óta ugá

megtartok, mint a szülei házában láttam. Kávét és tojást fogok vacsorázni. A Fehér Kereszt kávéházba tértünk be. Épen ott tartózkodott egy fiatal aradi bornagykereskedő, akire felhívta a sorok írója Takács figyelmét. Neve hallatára elővette jegyzőkönyvét.

— Igen, fel van jegyezve nálam, holnap fel fogom keresni. Híres cég.

És ekkor elsorolta, hogy az aradi kereskedő milyen fajta borokkal kereskedik. Körülbelül mennyi bort ad el a vidéken. Midőn látta, hogy csodálkozom az alapos tudásán, így szólt:

— Erre a legutolsó pályámra lelkiismeretesen és alaposan készültem. Ez lesz az életem kálváriájának utolsó stációja. *Vagy feltámadok, vagy pusztulok.*

A vacsorát gyorsan költötte el. Lapokat tették eléje. Felvette a *Pester Lloyd* ot s a hirdetési oldalaknál kezdte lapozni. A gazdasági rovatnál megállott s vagy öt percig olvasott. Szemei rendkívül elgyengültek. Folyton könyveket olvasás közben s teljesen rágörnyedve az újságra, tud csak olvasni. Letette az újságot s fizetett. Felkerekedtünk s ismét az utcán állottunk.

— Most már elmegyek éjjeli szállásomra. Azonban gyalog nem teszem meg az utat. Nagyon fáradt vagyok. A minoriták palotája elé mentünk s odaintett egy egyfogatu bérkocsit. Belsőit s elbucszott tőlem.

— Köszönöm, hogy szíves volt velem ennyi időt eltölteni. *Majd ha aradi lakos leszek, meghálálom.* Érdekes dolgokat fogok elmondani a szegedi Csillagbörtönből, melyek még sehol sem láttak eddig napvilágot. Megmondotta a negyvenhatos bérkocsinak a házszámot s elhajtattott.

A múlt.

A híres, nevezetes vendég eléggé ismeretes életrajzát a következő rövid sorokban foglaljuk össze:

A budapesti egyetemen mint joghallgató az ifjuság vezére volt s a véderő viták idején szervezett tüntetéseket ő vezette. Sok összeütközése volt e miatt magának Takácsnak is a rendőrséggel, aminek az lett a következménye, hogy állandóan megfigyelés alatt tartották. Az eszes népszónoknak azonban arra is jutott ideje, hogy nyilvános szereplései mellett, amelyek országos népszerűséget biztosítottak számára, tanulmányaival is foglalkozzék. Ugyvédi irodát nyitott, amely rövid idő alatt bezárult, a principális pedig börtönbe vándorolt. Nagy szenzáció volt az annak idején, amikor Takács Zoltán orgazdaság miatt Berecz fivérek mellé került, akik a Jelzőlogbankban elkövetett sikerkasztás miatt börtönben ültek. Ezzel be is fejeződött Takács életének első fejezete. Viharosan indult, sokan nagy jövőt jósoltak neki s a börtönben végződött. A népszerűségnek lefujtak, az egykori jó barátok megtagadtak minden közösséget Takács Zoltánnal. Mindenki azt hitte, hogy ez életben aligha találkozik még Takács Zoltán nevével. De hiszen közludomásu, hogy Takács egyénisége börtönből történt kiszabadulása után nem tudott megbirkózni a zárkózottsággal, a szegénységgel, a nyomorral. Úr akart lenni s újra szerepelni kívánt. Ekkor szervezte vidéken azt a pénzhamisító bandát, amelynek üzemeit egy áruló feljelentése alapján izrílőkre kikutatta, leleplezte a rendőrség. A tökéletesen elszűllött Takács Zoltán szánalomraméltó türelmességével iparkodott a végtárgyalás alkalmával bírásra hatni. Négy évi börtönre ítélték ekkor, amelyet ki is töltött a szegedi Csillagbörtönben. Eleinte örültséget szimulált, hogy a nyirkos helyről szabaduljon, de az orvosok megállapították épselmiségét.

Mikor látta, hogy nem ér cőt, akkor így szólt Meeser József börtönigazgatóhoz:

— Igazgató ur meglátja én leszek a legjobb rab. Beváltotta ígérését. Szorgalmasan dolgozott a fogház iradóiban s az összes rabok őt keresték fel jogi kérdésekkel. Csillájának ajtajára ez volt írva:

Dr. Takács Zoltán fogházi ügyvéd.

Takács Zoltán házassága.

A börtönben pénzt gyűjtött. Nyolcszáz koronája volt, mikor a börtön küstőbét elhagyta. Szegedről nagybátyjához, Stadler Sándorhoz költözött a fővárosba. Onnan Jászksírrre ment, ahol Kovács Rozália nevű nővel, egy iparos özvegyével ismerkedett meg s el is vette feleségül. Emlékezetes, hogy amikor Jászksírről felsségével Budapestre utazott, milyen kellemetlen kalandja volt a csendőrökkel, akik letartóztatták, mert azt hitték, hogy szörében van. Amerikába akart vándorolni. Jegyet is váltottak s Hamburgig eljutottak. Itt elfogja a honvágy s visszajött Magyarországra. Jelenleg Budapesten lakik és valószínű, hogy még a tavaszon aradi vagy aradmegyei lakos lesz.

A tavaszi Arad.

*

Rügyezik az aszfalt.

Amikor a tavasz megjelenik, a fák rügyet hajtanak, egyszerre megjelenik az aszfaltbontó is. Fölszedi az aszfaltot és azzal — már akár tetszik az önöknek, akár nem — elmegy. Az aszfalt föl van bontva, ő megtette kötelességét, ő mehet. Miután elment, megjelenik egy másik utcán, ott is fölszedi az aszfaltot és ott is elmegy. Ez így folytatódik vagy tíz utcán keresztül s amikor közel s távolban nincsen fölbontatlan utca, akkor megjelenik a planirozó.

A planirozó — amint neve is mutatja — planiroz. Egyszerűen eligazítja a mélyedéseket és magasslatokat, azután leönti az egészet műhabarccsal, azt is elsimitja — és elmegy. Ez a művelet, természetesen, a megfelelő lassúsággal történik. Egy, két, három nap, de de-unique elkészül az is és a planirozó elmegy. Erre egy kisebb szünet következik. Hat-nyolc napig pihen az utca. Közben valószínűleg fűtik a kazánt.

Azután jönnek a kazános emberek. Nagy kazánokban fő a valami és egyes emberek hihetetlen kényelmesen vesznek a valamiből egy kannával és lassan cammogva elviszik egy másik emberhez, aki viszont térdénállva elkeni az egészet, de sziatén lassan, mert különben még baj történék. Miután ezzel is elkészültek, vesznek finom apró kavicsot és teleszórják vele. Erre készen van s akkor — nos akkor kezdhetik elülről, mert az utca már ismét el van romolva.

Hát még a kövezet! Istenkém, micsoda nagy öröm a kövezet is. Mert ilyenkor tavasszal az is rügyezik természetesen s azt is föl turják, természetesen és azon is elbabrálnak egy félévig, természetesen.

(=)

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi Good Templár páholy előkészítő bizottsága ma este tartotta első ülését a központi szálló különtermében. Az értekezleten a bizottság tagjai majdnem teljes számmal vettek részt. Feenyvessy Samu, a nagypáholy kiküldötté felolvasta Stein Fülöp dr., főkancellár levelét, amelyben ez megírta, hogy a páholy alapító ünnepélyére május elején Aradra érkezik, amikor is itt egy felolvasást is tart. Az előkészítő bizottság ezután elhatározta, hogy vasárnap, április 26-án délelőtti fél-tíz órakor a városháza első emeleti kistermében felolvasás-

sal egybekötött értekezletet tart, amelyen minden érdeklődőt szívesen lát. A felolvasást Auszterweil László dr. törvényszéki orvos és Nagy Sándor tornatanár tartják. A páholy végleges megalkutása május elején lesz. Az érdeklődőknek Auszterweil László törvényszéki orvos (telefon szám 168), Nagy Sándor tanár és Paál Jób, az Arad és Vidéke munkatársai szolgálnak felvilágosítással.

Bűnszövetkezet.

Megrontott iskolásfiúk

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 17.

Hirt adtunk tegnap arról a vakmerő és aljas támadásról, amelyet egy *Vojcsics* Simon nevű munkás követett el a fővárosban *Román* József tizenéves gimnazista ellen a belváros egy félreesőbb utcájában, a Bástya-utcában. A rendőrség kinyomozta és letartóztatta a Vámbáz-tér egyik korcsmájában idogáló merénylőt, de ez oly részeg volt, hogy a rendőrség tegnap nem tudta kihallgani.

Vojcsics az éjtel a rendőrség fogházában töltötte és csak ma reggel ébredt öntudatra. Ekkor a rendőrkapitány elé vezeték és kihallgatták. A merénylő kijelentette, hogy ő nem emlékszik semmire, mert két nap óta mulatott és ivott. Csak annyit tud, hogy *Román* Józseffel együtt a lakásba ment, ahol a fiu eléje dobta pénztárcáját, két gyűrűjét és felbistatta őt az erkölcselen merényletre.

• A rendőrség kihallgatta azokat az embereket, akik látták *Román* Józsefet a munkással együtt a lakásba menni. Ezek azt vallották, hogy a fiu *mosolyogva* követte a napszámot és látszólag egyetértésben vonultak be a szobába.

A detektívek, akik ez ügyben beható nyomozást folytattak, megállapították, hogy *Román* József néhány hónappal ezelőtt egy hasonló erkölcselen ügyben is szerepelt.

Még emlékezetes az a szomorú tragédia, a mely egy tisztos családot sodort kétségbeesésbe. Egy F. O. nevű tizenhárom éves gyerek öngyilkos lett, mert egy *Barabás* István nevű volt papnövendék, akit időközben már el is ítéltek, erkölcsileg és fizikailag megfertőzte. A bestiális embernél a rendőri hárfutás alkalmával egy jegyzéket is találtak, a jegyzéken szász kis iskolás fiu címe volt nyilvántartva. A nyilvántartott áldozatok között pedig ott volt a kis Wasselényi utcai polgári iskolába járó F. O. is. Ezt a fiut az emberiségéből kivetkőzött férfi állandóan maga mellett tartotta. Hívta őt színházba, mozgófényképhez és — fürdőbe. Itt a szerencsétlent olyan fajtalanúságra kéacszerítette, amittől undok és nehezen gyógyítható bajt kapott.

A fiu olvasta egy újság cikkét, amely leleplezte *Barabást*. Rettenetesen megijedt a *Barabás* név láttára és azon, amit a cikk az ő barátjáról mondott. Otthon egy szót sem szól, ellenben felkeresett egy klinikai orvost, megmutatta a baját és miután az orvos felvilágosította őt, hazament. Nem volt azontul egy nyugodt pillanata. Felisietett az üllői-uti *Mária Terézia* laktanyába egy önkéntes ismerőséhez, akitől egy *Flaubert* puskát kapott. Hazament és bezárkózott a lakás belső szobájába, ott a tükör elé állt és jobb halántékába lött, a mitől később meg is halt.

Román József is hálójába került a gyermekrontó papnövendéknek, később azonban teljesen megbarátkozott *Barabással* és *maga szállított gyermekeket a bestiális ember erkölcselen céljaira.*

Az ép oly fertelmes, mint rejtélyes ügyben a rendőrség folytatja a vizsgálatot.

Az aradi spiritiszták.

Beszélgetés a szellemekkel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 17.

Nemrégén tárgyalta a budapesti büntetőtörvényszék a hírhedt *Gennári* vivó-mester bűnpörét. A ravasz olaszt tudvalevően azzal vádolták meg, hogy a spiritizmus segítségével eltette láb alól *Eránosz* István budapesti ügyvédet, akit szintén a spiritizmus erejének fölhasználásával minden vagyonából kifosztott.

Amióta ez a világraszóló botrány napfényre került, azóta a spiritiszta ügyeket sokkal nagyobb érdeklődéssel figyeli a publikum, mint azelőtt. A spiritiszták éppen azért jobban titkolóznak most, mint régebben és ha valaki közérjük akar jutni, csak nagy nehézségek árán sikerül a szeanszonon részt venni.

Csak néhányan tudják, hogy Aradon is sokan vannak, akik a spiritizmusnak áldoznak.

Évekkel ezelőtt alakult Aradon egy spiritiszta egyesület, amelynek már több száz tagja van. Az egyesület elnöke *Sebők* Gyula aradi lakos. Sok olyan tagja van ennek a spiritiszta egyesületnek, akik az aradi intelligencia körében ismeretesek. Szeanszokat hetenként egyszer szoktak tartani. Eddig az elnök lakásán voltak az összejövetelek, mióta azonban a tagok száma nagyon megsaporodott, most már mindig más-más tagnál idézik a szellemeket, akiktől néhairásbeli nyilatkozatokat is kérnek a jövőre nézve.

Ettől az egyesülettől függetlenül néhány hét óta másik spiritiszta egyesület is működik. Ennek a tagjai kizárólag az aradi intelligens társaságokból kerülnek ki. Az egyesület székhelye a Kápolna-utcában van és itt szoktak hetenként többször is találkozni a hívők. A szeanszoknak nagy közönségük van, akik természetesen mindnyájan tagjai az egyesületnek. Aki nem lép be, az nem hallgathatja a szellemek csevegését és nem gyönyörködhetik azok megjelenésében. Ez egyik legfőbb törvénye a spiritiszta egyesületnek.

A tagok különben élénk akciót indítottak, hogy a hívők számát szaporítsák. Nagy kapacitálás folyik különösen az urinők között, hogy új tagokat nyerhessen az egyesület, amely így csakhamar sikerrel veheti föl a versenyt a régi társasággal. Valószínű tehát, hogy a közel jövőben nagy szellemidézési versenyek lesznek Aradon. A nagy buzgalom mellett azonban mégis gondoskodnak a tagok arról, hogy illetéktelen egyének ne kerülhessenek az egyesület helyiségébe akkor, amikor valamelyik szellem jönnek látja ott megjelenni.

Ennek igazolására közöljük ezt a jellemző történetet:

Hetekkel ezelőtt *Botics* Tivadar román tanár felesége felhívta özv. *K. I.*-né ének és nyelvtanárno figyelmét az új spiritiszta egyesület működésére. Azt mondta, hogy az egyesület egyik legbuzgóbb tagja kéri *K.*-né, lépjen be az egyesületbe, ha a nemrég elhunyt édesanyja szellemével akar beszélni.

K.-né azt felelte *Botics*-nének, hogy őszívesen fogadja az ajánlatot és hajlandó is megjelenni valamelyik szeanszonon, de ál-

landóan nem akar tagja lenni az egyesületnek, mert gyöngé idegzetű és fél, hogy a szellemekkel való csevegés megárhathat az idegeinek. *Botics*-né ezt közölte az illetékes főspiritisztával, aki kijelentette, hogy ilyen módon nem lehet részt venni egy szeanszonon se.

— Vagy belép valaki az egyesületbe és akkor minden szeanszonon részt vehet — mondta — vagy nem lép be és akkor egy szeanszot se élvezhet végig.

Igy történt aztán, hogy *K.*-né nem beszélhetett istenben boldogult édesanyja szellemével a spiritiszták túlvatossága és titkolózása következtében.

India-utazók. Aradon.

Beszélgetés Zabel Rudolfval.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 17.

Két óriási fehér automobil repült végig ma Arad főútvonalán s a *Központi szálloda* előtt állottak meg. A gyorskerekű gépekről egy végtelenül bájos nő és három férfi szállott le, akik az étterembe vonultak s már Ceglédre süllyog megrendelt bőséges lakoma elköltéséhez fogtak.

A hófehér csodaszörnyek megbámulására természetesen azonnal sok ember gyűlt egybe s találgatták, ki lehet az a nagy ur, aki nem is egy, hanem egyszerre két automobilal utazik. Roppant gazdag embernek kell annak lennie, aki azt a fényűzést is megengedheti magának, hogy utimálháját egy külön, husz lóerejű géppel hurcoltatja maga után.

Az az ur, aki ilyen fejedelmi kényelemmel szágud el az egyszerű halandók mellett, jócskán kevesebb mint fejedelem.

Körösi Csoma Sándor, *Vámbergi Ármin* utódja, azzal a különbséggel, hogy míg ezek a világhírű tudósok sántára gyalogolták a lábukat, addig *Zabel* Rudolf éppen úgy utazik a régen elfeledett Indiába vezető világjáró ut felfedezésére, mint *Borghese* herceg. Automobilon, hatvankilóméteres óránkénti sebességgel vágató és a legmodernebb berendezésű közlekedési eszközön.

Zabel, aki író és földrajztudós egyszemélyben, hat hónapra terjedő felfedezési utra indult el a múlt hónap harmincegyedikén Frankfurtból. Társaságában van neje, aki már több utjára elkísérte. Bátor és energikus asszonyka. Bajorországban az utazás harmadik napján az egyik gép árokba fordult. *Zabel*-né inrúdulást szenvedett. Egy napl pihenő után azonban már fojtatta útját minden orvosi tilalom dacára. A tudós felesége maga is tudós. Ethnografusz. Néprajzi adatokat fog gyűjteni az uton néhány németországi múzeum s egyetemi könyvtár részére.

Zabel-lel együtt utazik: *Bayer* Ottó düsseldorfi festő. Színes skizmeket akar készíteni, keleti motívumokat keres, képkereskedők megbízásából festményeket készít. A kelet a japán háború óta rendkívül divatban van Németországban.

A legszociálisabb és egyszersmind legerőszakosabb kereskedő nép ezen az uton is kedvet kelt a nemzet fiában a keleien nyíló világpiacok felkeresésére. Tudósokat, művészeket küldenek ki, a kik elhosszák a német polgár házába mindazt, amit a jövő versenyteréről tudni érdemes és tudni kell.

Németország legelterjedtebb és a német ipari, kereskedelmi érdekekkel szorosán összefüggő kérdéseket a világ minden táján ismerető világlap, a *Leipziger Illustrirte Zeitung* speciális rajzolóját, *Gerlach* Ottót küldötte az utra, akinek rajzai eddig is feltűnést keltettek az egész világon. Ő rajzolta meg a marokkói lázadást s ezelőtt néhány évvel a bur háborút.

Az ekspedíció tagjai mind a legjobb színben vannak és kitűnő élvágygyal fogyasztották el az ebédet. Nem erőltetik az utazást. Keledeké pihennek. Tegnap indultak el Győrbe s délután három órakor Budapesten voltak. Onnan ma reggel keltek utra.

Zabel panaszkodva említette az *Aradi Közlöny* munkatársának, hogy Ceglédig rossz volt az útjuk. Onnan egész Aradig ellenben tűrhető.

Két órai pihenés után kerekedtek fel a *Temesvár* felé szágudtak.

Aradra egy praktikus cél hozta a társaságot. Arad eredetileg nem volt felvéve az utirányba. Azonban az automobil olaját és benzint csak itt tudták beszerezni. A *Vakuum Oil Kompani* ingyen bocsátja az ekspedíció rendelkezésére a szükséges benzint. Hitelevéllel látta el a társaság *Zabel*-t, melyben pontosan le van írva az utirány és amelynek felhasználásával mindenütt kiszolgáltatják a petroleunkirály komittensel az automobil táplálékot. Erről elismervényt ad *Zabel*. Annyi olajat kap, amennyire szüksége van.

*Temesvár*ott töltik az éjjelt s onnan *Orsovára* utaznak. Románián át érkeznek *Oroszországba*, *Odesszaba*. *Kaukázus*, *Tiflisz*, *Tiberisz*, *Teherán*, *Sirazón* át még automobilon utaznak. Ott hajóra szállanak s beu azzák a perzsa öblöt nejjön. Innen *Beludzsisztánba* s onnan vagy *Bombayba*, vagy *Kalkuttába*, utazásuk végcéljaiba törekednek.

India átkutatása után eladják az automobilokat és hajóra ülnek, amelylyel *Triasztbe* utaznak. *Zabel* hazájába visszatérte után felolvasásokat fog tartani s tudományos kutatásának eredményéről művet ír. Minden országba van ajánló levele.

A *Kaiserlicher automobil klub* elnökségének ajánlólevelével jelentkeznek a német nagykövetségeknél és konzulátusoknál, ahol igazolják magukat. Mire ők egy helyre érkeznek addigra már ott van a berlini akadémia aszisztenti feiszólitása, melyet *Bilow* herceg kancellár is aláírt, hogy az ekspedíciót a legmesszebb menő támogatásban részesítsék.

A megteendő utvonat hossza tizenhatszáz kilóméter. Ez az első tudományos ekspedíció, melyet automobilon tesznek meg.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombatos szünet.

* *Beregi Oszkár* és a *Nemzeti Színház*. Berlinből írják: *Beregi Oszkár*, aki a *Nemzeti Színház*tól csak négy hónapi szabadságot kapott s azalatt Berlinben a „*Deutsches Theater*“-ben lépett föl, most végleg megszűnt a *Nemzeti Színház* tagja lenni. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ugyanis leiratban értesítette *Beregit*, hogy mivel szabadságidejének leteltével nem tért vissza a *Nemzeti Színház*hoz, szerződését megszüntetik tekintve. *Beregi Oszkár* ezek után szerződésileg lekötötte magát három évre a berlini „*Deutsches Theater*“-hez, mely május közepén Budapestre jön s tíz estét át a *Vilgyszínházban* fog vendégszerepeini. Eleinte úgy volt, hogy a társulattal *Beregi Oszkár* is Budapestre jön s néhány német szerepben fel fog lépni, de ez a terv abban maradt, mert

Beregi Oszkár nem tartja illőnek, hogy mint a Nemzeti Színház volt tagja, most a magyar fővárosban német nyelven játszó.

* Szombati előadások az Urániában. Pazar műsorral szórakoztatja szombaton este két előadásban a közönséget az Uránia-színház. Az előadásokat este 7,8 órakor és 9 órakor tartják meg. A közönség, mely két napig nélkülözött megszokott kedves szórakozását, bizonyára szívesen keresi fel a két érdekes előadást az Uránia színházat. Vasárnap új műsor kerül bemutatásra, melynek két szenzációja is van. Az egyik *Francesca di Rimini*, a híres dráma nyomán készült kép, mely a pupos francia király gyönyörű feleségének tragédiáját mutatja be.

A háreből — Párisba.

*

Rohocziszkai László, aki dussgazdag lengyel földbirtokos, a háreből megszökött török asszonyt vesz feleségül.

*

Erdekes és pikáns háttérű házassági ügy foglalkoztatja ezidőszereint Páris ama köreit, amelyekben a turf és a kártya szerencsés lovagjai viszik a főszerepet. A házasságnak egyik hőse — mint ma már röviden megírtuk — Rohocziszkai László lengyel származású remes, aki évek óta a francia fővárosban él s pazar költségeivel nagy népszerűségre tett szert a szerelem parfümös és buja levegőjű otthonában.

Rohocziszkai László megunta a legényélet egyformaságát s erre az elhatározásra az általa rá, hogy nemrégiben megösmékedett egy csodaszép török nővel, aki franciás eleganciájával, raffinált gondolkodásával és érzéki szemével ugyancsak rácsáfolt származására. A csodaszép hölgynek egyébként regényes mulja van. Leánya a török külügyminiszterium elhunyt osztályfőnökének, Honrich bégnek.

A kisasszony atyja halála után nővérével együtt megszökött a háreből s azóta Párisban él. Ott megösmékedett Pierre Lottival is, aki róla mintázta Desanchantées című híres regényét. Annak idején rendkívül sokat beszétek Honrich kisasszonyról, aki szélemességével s főleg keleti szépségével nem egy könnyűvérű férfiakat okozott sok szomorúságot.

Most Rohocziszkai László kiragadja szerelmét az éhes udvarok tarka seregéből s legközelebb házasságot köt az egykori külügyminiszter leányával. A vőlegény harmincöt éves, érdekes menyasszonya pedig mindössze huszonkettő.

SPORT.

+ A bécsi sakkverseny eredménye. Bécsből jelentik: Ma ért véget a bécsi nemzetközi sakkverseny. Maróczy Leonharddal szemben, Schlechter pedig Miesessel szemben csak remist érték el. Duras legyőzte Bardalebent, úgy, hogy Maróczy, Schlechter és Duras 14 egységgel osztozkodnak a négyezer koronás első, a háromezeröttszáz koronás második és a háromezer koronás harmadik díjon. Negyedik lett Rubinstein 13 egységgel, ötödik Teichmann, hatodik Spielman és hetedik Perlis, akik mindnyájan kisebb-nagyobb összegeket kaptak.

Aktuális problémák.

*

Spiritiszták.

A spiritizmus tudományos spekuláción, vagy tapasztalaton alapszik. A spiritiszta hisz, szenvedelmessen hisz, mert a hite ki-elégíti azt a vágyakozását, hogy a tudása határain túl bizonyosságban járasson. A spiritiszta nem tud azzal megbékülni, hogy a tudás és a hit területének határai vannak. A tudását a megismerés szabja meg, a hitét a vallások dogmái. A tudásával hamarosan végez: szánakozva semmibe se veszi őket. Amihez már abból is jogot formál, hogy a tudás határai folyvást kitoldódnak. De a hit megszabott határai felháborítják. Börtönfalaknak tartja őket. Ugy vélekedik, hogy a bizonyosságokon felül emelkedő hitnek egyáltalában nem lehet határt szabni.

A hit nem lehet megszabott következtetés. A jelenségek közül való annak a következtetésnek, amely a hit világát megformálja és benépesíti, nem szabhat határt a logika. Mert ez a határmegszabás csak tapasztalatoknak egymáshoz fűzése, csak okoknak és okozatoknak egymáshoz kapcsolása útján történhetik, tehát közönséges emberi nyilvánulás. Tehát éppen ellenkezője annak, amire a korlátlan, abszolút hit vágyakozik. A spiritiszta nem következtet, nem jár az okozatiság útján s még képletét sem küldi erre az útra. A spiritiszta a hitet függetleníti a logikától, a következtetésétől, noha folyton azt emlegeti, hogy mivel a tudásnak határai vannak, a határokon túl vámiának lennie kell. Ez következtetés volna, de ezt a következtetést csak éppen emlegeti. Nem ezen az úton, hanem az abszolút csodabámulás útján jut el az ő hitének világába.

A spiritizmusnak áldozatai is vannak. A korlátlanúságba való vágyakozás korlátotabb elméjű embereket megbetegíthet, úgy, ahogy a boldogtalan Eránoszzsal tette, hogy az idegzetét megbontotta, hanem úgy is, hogy a utokzatoság olyan áhitatot és fanatizmust kelet bennük, amelyből cselekvésük és akaravuk rendellenes. A spiritizmus az emberiségnek nem patológiai tünete, hanem egészen logikus folyamánya a hitre való szükségérzetnek. Csakis a képzeletnek a logikával való kompromittálása szabadítja meg a hitőket a balhittől. Ezt a kompromisszumot a nagy emberi közösségek számára a vallási dogmák és formák megállapítól végezték. Különbözőképpen, hol az egyik, hol a másik megalkuvó félnek több igazat adván. S ezért a balhit, vagy a babona, hol kisebb, hol nagyobb a hit területén. Van olyan terület, amelyen teljesen eluralkodott, van olyan is, ahol alig érvényesül. A babonát a hitől talán nemcsak logikai érteke, hanem esztétikai formája is megkülönbözteti. Babonának nemcsak azt tartják, amit illogikusnak mondhatnak, hanem azt is, amit a képzelet nem az elfogadott szépnek új formáit meg. Ezek a megkülönböztetések csak olyan mesterkélték, mint a hit, a balhit s a babona terén való minden megállapítás.

A spiritizmust csakis a mi logikáról való vélekedésünk és esztétikai mérlegelésünk alapján értékelhetjük. Maga a spiritizmus: ezekről az elemekről semmit sem akar tudni, de hiszen a vallások is tiltakoznak s mivelük folytán tiltakozniuk is kell e lenn, hogy logikai és esztétikai érté-

kük megállapíttassék. Az orvos a spiritizmust babonaságnak tartja s annak tartják mások is. Igazuk van a most divó fölfogás alapján, de még sincs igazuk. Mert a hit a tudásnak és tudhatásnak határain túl bizonyosságokat keresvén, a képzeletet küldi kiutatúra s nem a mi dolgunk megállapítani, hogy e kutatás eredményei hol kezdenek balhítnak lenni, s hol szűnnek meg hitnek lenni. Azt a bizonyosságokat kereső képzeletet az áhitat kíséri, irányítja és eredményei: a rajongás fogadja.

HIREK.

Björnson békül.

— Beismeri rossz informáltságát. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, április 17.

Björnson római tartózkodását egy magyar író, Farkas Pál felhasználta arra, hogy a nagy északi költővel beszélgetést folytasson a mi nemzetiségi politikánkról. A P. L. mai száma vezető helyen közli a párbeszédet, amelyből mi a következőket adjuk:

— Tessék elhinni nekem, — mondja Björnson — hogy nehezemre esik vádolni és támadni. De kötelességemet vélem teljesíteni, amikor kijelentem, hogy a magyaroknak a tótokkal szemben való eljárása a legsúlyosabb kulturérdekeket sérti. A magyarok nemzetiségellenes politikája alaposan elhibázott. Ezek azt hiszik, hogy a panszlavizmust legyőzhetik. Nevetséges hiedelem. A panszlavizmus előre nyomul és akik Oroszország gyöngeségéről beszélnek, nem is sejtik, hogy ez az ország következetesen erősödik. A panszlavizmus ellen az erőszak fegyverrel harcba vinni egyszerűen ördület.

— Hisz ön a nagy szláv birodalomban? — kérdezte Farkas.

— Igenis, hiszek benne. Nem máról holnapra szóló kérdés ez, de a nemzeti kérdést nem lehet egyszerűen lelohasztani. Gondoljon csak az olasz és a német egység harcokra. Mindenütt mennyi nehézség. Végre diadalmaskodott az eszme mégis.

— Igaz. De vajjon el lehet-e a magyaroktól vitatni ugyanest a nemzeti érzést? Rossz néven kell-e venni a magyaroktól, ha nemzeti államra törekkeznek?

— Azt nem mondom. Valamikor nagy szimpátiával viselkedtem a magyarok irányában és ma sem gondolok egy olyan megoldásra, ahogyan azt a nagy-osztrakok képzelték. Magyarország tartsa fenn a hegemoniáját, de béke legyen a nemzetiségekkel, béke a szlávokkal. Mert azt hiszem, hogy a jövő nagy kérdése az lesz, vajjon a germánok és a szlávok hogyan egyezkednek. És a két elem dőrszélülete Ausztria, illetőleg Magyarország lesz. Itt mindenesetre békét kell teremteni.

— A processzió. A nagyszombati feltámadási körmenet holnap este hat órakor indul ki a minorita rendház templomából. A menet a Szabadság tér felé haladva megkerüli a színházi épületet és az Aradi Peter-utcán megy vissza. A minorita rendház vezetősége ez úton is kéri a menet útján levő házak tulajdonosait és lakóit, hogy a házak kivilágításáról gondoskodni sziveskedjenek.

— Kitüntetett aradi katonatisztek. A hivatalos lap egyik legutóbbi száma közölte, hogy Philippovich Achilles, az aradi 88. gyalogezred századosa katonai érdemkereszttel, Csobán Mihály szinén aradi 88. gyalogezredbeli százados pedig a felség legmagasabb megelégedését kapta.

— Az aradi és csanádi egyesült vasutak f. évi április hó 15-én tartott igazgatósági ülésében tárgyalta az 1907. év forgalmáról előterjesztett üzleti mérleget, mely 1,718.524 korona 64 fillér tiszta nyereséggel zárul és az 1906. évről áthozott összeggel 1,754.535 korona 73 fillérre rug a tiszta nyereség. Az igazgatósági ülés az elsőbbségi részvény osztalékát az előző évhez hasonlóan hat százalékban, azaz tizenkét koronában állapította meg, a törzsrészvény osztalékra nézve azonban elhatározta, hogy javasolni fogja a f. évi május 24-én tartandó közgyűlésnek, miként azt a kedvező évi zárlat dacára, öt százalékban, illetve tíz koronában állapítsa meg, ezzel szemben azonban az 5%-on túl megmaradó 130.763 korona 73 fillér tiszta hasznóból a vasuttársulat jól felfogott gazdasági érdekeire a megújítandó makói Maroshid tartalék-alapjába 50.000 koronát helyezzen el, 80763 korona 73 fillért pedig vigyen át az idei év számlájára s így az idei évi üzem és osztalék megerősítésére.

— A közös hadügyminisztérium új palotája. Bécsből telefonálják: A közös hadügyminisztériumba a Stubenringen építendő új palota pályázatára összesen 67 terv érkezett, ezek közül 56 terv bécsi építőművészek munkája és 11 jött a külföldről. A bíráló-bizottság a jövő hónap végéig el fog készülni munkájával s közben közszemlére állítják ki a pályaműveket a katonai tudományos kaszárnyában, mert súlyt helyeznek arra, hogy a Bécsben összeülő nemzetközi építéskongresszus tagjai is foglalkozzanak a tervrajzokkal.

— Széchenyiék Őrmezőn. Nagymihályról írják, hogy Széchenyi László gróf és neje, Vanderbilt Gladys, e hó 14-én Őrmezőről berándultak Nagymihályba s itt Sztáray Sándor grófnál szálltak meg. Innen Széchenyi gróf egy magában elhajatott Bajusz Andor főszolgabíróhoz, Fejér Elemér tb. főszolgabíróhoz, Polányi Géza kir. közjegyzőhöz és Bereznay kir. járásbíróhoz. A látogatások után Széchenyi gróf visszahajta ott a Sztáray grófi kastélyba, ahol nejevel együtt ebédet vett részt.

— Az államvasuti előléptetések. A magyar királyi államvasutak igazgatósági össziülésén szerdán délután tárgyalta a májusi előléptetéseket. Az ügy már olyan stádiumban van, hogy Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter — ki személyesen kíván az előléptetések ügyével foglalkozni — hazaérkezése után közvetlenül foglalkozhatik vele, úgy, hogy az előléptetések még május hó elseje előtt okvetetlenül közzé fognak tétetni.

— Németül levelező magyar konzul. A Szerbia fővárosába: Belgrádba disponált magyar-osztrák konzulnak nyilvánvaló az a diplomáciai hibája, hogy nem tud magyarul. Ez pedig nagy hiba, mert csak így eshetik meg, hogy a magyar-osztrák konzultól ilyen címzésű levél érkezék Belgrádból Aradra:

An den löblichen Stadtmagistrat

in Arad.

A levél persze megérkezett és el is olvasták, csak hogy a városi német tolmács segítségével, mert a levél is németül volt írva. A belgrádi magyar-osztrák konzul arat meg kellene tanítani a magyar nyelvre.

— Botrány egy kolostorban. A triezsi Piccolo hosszú jelentéseket közöl s San Cypriano női kolostorban állítólag felfedezett botrányos állapotokról. A kolostor vezetőit, Nagl püspököt és Silesia testvért azzal vádolják, hogy a kolostort germanizálni akarták, az olasz ko-

lostori szabályzatot némettel helyettesítették és azokat az apácákat, akik ebbe nem egyeztek bele, bántalmazással és éheztetéssel akarják engedelmességre szorítani. Továbbá azzal vádolják Silesia testvért, hogy a beteg apácákhoz nem bocsátott látogatókat. Négy leánnyal együtt, aki, bár nem apáca, mégis a kolostorban lakott, oly életet folytatott, mely a kolostori renddel össze nem egyeztethető. E miatt a többi apáca panaszt is tett a pápánál. Ebben a panaszban szó van arról is, hogy Silesia testvér anyagilag tönkreteszti a kolostort, mert 850.000 kor. kölcsönt vett föl és a kolostor tulajdonából értékes tárgyakat adott el. Ezekről aztán elhíresztelte Silesia testvér, hogy elégték egy minap támadt tűz alkalmával. Márciusban Velencéből Riviera Jakab aya olasz jezsuitát küldték Triestbe, hogy vizsgálatot tartson a kolostorban. Ez azonban nem tudott rendet csinálni. Silesia testvér most úgy intézte el a dolgot, hogy hétfőn a hozzá hű német apácákkal egy a kolostor által megvásárolt birtokra költözött, az olasz apácák ellenben ott maradtak a kolostorban.

— Első, vagy nem első? Az aradi Központikávéházban, ahol tudvalevőleg csak ki kell teríteni egy-két pepita-vásznat és azokra fel kell rakni egy csomó fehér és fekete bábút és a kávéház menten aradi sakk-körre változik, egy-két nap óta ilyenféle izgatott szaválások hallhatók:

— Biztosan tudom, hogy Maróczy lesz az első!

— De kérlek, azt nem lehet tudni! Epen ugy lehet első Schlechter is!

— Szégyeld magad, hogy magyar létedre ilyet mondasz! Maróczy nem hagyja magát, Maróczy leveri az utolsó fordulónál Leonhard ot, mint egy Leonhardti-féle tintásüveget és akkor megnyerte a bécsi sakk verseny első díját. Ezt tudom előre! Csak egy ilyen nemzetközi cucilista, mint te, mondhat mást!

— Kérlek, ne csinálj belőle nemzeti kérdést! Én nem mondom, hogy Maróczy biztosan veszít, de hát ötven percent eshetőség mégis van arra, hogy nem kerül be elsőnek. Sehase jó, ha nagyon reménykedünk!

— De igenis reménykedek! Mindjárt megyek is a telefonhoz, megkérdek egy szerkesztőséget, nem kaptak e táviratot a versenyről! . . .

Ilyen beszélgetések előzhették meg azokat a kérdézőkódéseket, melyekkel ma kora délutántól késő estig fordultak az Aradi Közlöny szerkesztőségéhez:

— Halló?! Itt egy előfizető.

— Itt „Aradi Közlöny” szerkesztősége, mit tetszik?

— Mi az eredménye az utolsó bécsi fordulónak?

— Csak éjjel telefonálja meg pesti tudósítónk!

— Ha majd megtudják az arak, legyenek szivesek külön kiadást adni . . .

Ez a párbeszéd minden öt percben megismétlődött. A szerkesztőség végre is úgy segített magán, hogy egy munkatársát a telefonhoz ültette. Ha az ördögös masina megszólalt, a munkatárs nem is várta be a kérdést, hanem ezt ordította a telefonba:

— Csak késő éjjel kaptak meg az eredményt.

Késő éjjel pedig, amikor már tudtuk a sakkverseny eredményét, az ördög se érdeklődött iránta.

. . . Hát ilyen a közönség.

— Szabadiábra helyezett jegyző. Az aradi királyi törvényszék büntető vádpanácsa ma délután Selmeczy Albert forrainagyiratosi jegyző felfolyamodásával foglalkozott. Selmeczyt ugyanis a vizsgálóbíró tegnap letartóztatta s vizsgálati fogdába helyezte. A hivatalától felfüggesztett jegyző jelenleg Nagypere, községben lakik s onnan érkezett tegnap Aradra, hogy a vizsgálóbírónál

kihallgatásra jelentkezék. A kihallgatás után kijelentette előtte a vizsgálóbíró, hogy letartóztatja, mert szökésétől tart. A fogságba helyezett jegyző nevében Marsieu Jusztin dr. a vádpanácsnak felfolyamodást adott be a letartóztatási végzés ellen. A vádpanács helyt adott a felfolyamodásban felsorolt érveknek s megváltoztatta a vizsgálóbíró végzését és Selmeczyt azonnal szabadiábra helyezte. A jegyző ellen sikkasztások és magánokirathamisítások miatt folyik az eljárás. Selmeczy ugyanis a rábizott községi pénzeket sikkasztotta el.

— Öngyilkos gyáros. Bécsből jelentik: Pollatsek Ottó bécsi börgyáros ma reggel agyonlőtte magát. Öngyilkosságának oka anyagi zavarai. A céget a budapesti nyersbőr részvénytársaságnál nagy veszteségek érték. A társaságot egy évvel ezelőtt alapították és az igazgatóságba Pollatseket is beválasztották, de a vállalat alig egy évi fenállása után két millió korona veszteséggel felszámolt. Pollatsek a veszteségből hatszázezer koronát volt kénytelen visszeselni s ezen összeg elvesztése ötven év óta fenálló bécsi gyárát csőddel fenyegette. Az öngyilkos gyáros harmincöt éves volt.

— Tifuszi járvány Szombathelyen. A tifuszi járvány egyre aggasztóbb mértékben terjed. Az öszes iskolákat május közepéig bezárták és a fegyvergyakorlatokat elhalasztották. A katonaságnak a kaszárnyát elhagyni tilos. A vagyonosabb lakosok tömegesen utaznak el a városból. Az utcák néptelenek és az üzleti forgalom a járvány következtében pang.

— Megszökött vegyész. Budapestről írják: Az Andrássy-ut 41. számú házában volt Balassa Kornél drogulista üzlete. Balassa egy időben sokat hirdette az ugynevezett ugorkatejet, mint szépítőszert. Balassa Andrássy-uti üzletét két hónappal ezelőtt eladta, lakásáról is eladta a butorokat és eltávozott. Balassának Temesvárott és Érzsébet falván gyógyszerüzletei voltak, Logy ezek birtokában vannak még, e pillanatban megállapítani nem lehetett. A rendőrségre Balassa ellen ugyanis hitelezési csalás miatt feljelentések érkeztek és Balassát most a rendőrség nem találja. Egyik verzió szerint Érzsébet-falván van, ahol gyógyszerüzlettel bír, a nyomozás adatai szerint azonban külföldre utazott és minden valószínűség szerint Amerikában van már. Balassa igen sok pénzintézetnél nagyobb hitelt vett igénybe, butorait is eladta, a melyek le voltak foglalva. Mielőtt Balassa üzletét eladta, az Andrássy-uti üzletében tűz volt, amely után a biztosító intézettől állítólag 9000 koronát felvett.

— Megfuadt halász. A maga nemében rendkívüli az a haláleset, amiről tegnap hírt adtak a nagyváradi ügyészségnek. Fekete Simon pocsjai lakos tegnapelőtt este kiment a Bereityóhoz halászni. Alig állott meg a folyó partján, hirtelen szédülés fogta el és eszméletlenül terült el a parton. Esés közben arca bukott s a magával tehetetlen ember száját, orrát a homok elfődte. Ájulása miatt nem tudta arcát levegőhöz juttatni és a homokba fuladt. Tegnap reggel több pocsjai paraszt haladt el a folyó partján, akik ráakadtak Fekete Simon holttestére. A pocsjai csendőrség megejtette a nyomozást és az orvosrendőri hullaszemle kiderítette a halál okát. A felfolytatott vizsgálat megállapította, hogy felelősség senkit sem terhel.

— A tanu. Öreg, összeaszott emberke állott a járásbíró előtt, ahová tanunak idézték be. A szomszédjának akadt valami ügyes bajos dolga s az behívatta mentő tanunak. Kérdezi a járásbíró:

— Hogy hívják?

— Nü, várjon egy kicsit, előbb leülök, mert jengék a lábaim. (Leül.) Also jett!

— Mi a neve?
 — Grün Móric.
 — Vallása?
 — A vallásom . . . (névet.)
 — Ne nevéssen, hanem mondja.
 — Tessen választani. Ha akarja héber, ha akarja izraelit, ha jobban esik Mózes, de ha minden áron tudni akarja, zsidó.
 — A foglalkozása zsidó?
 — Na ja, zsidó! Csak voltam voltam, mikor még jól állottam. De, ó istenem, tönkrementem.
 — Tehát, eszerint most?
 — Csak szegény, házaló zsidó vagyok.
 — Leégett falu. *Szétéja* hunyadmegyei községben ma hajnalban ismeretlen okból tűz ütött ki, amely a nagy viharban villámgyorsan terjedt. Néhány óra alatt az egész falu ház ház kivételével leégett.
 — Rumcompositio 1 literhez 20 kr. *Likör aroma* 1 literhez 30 kr. Vejteik és Weisznál. 191

Időjárás.

Az országos meteorológiai intézet jelentése.

1908. április 18-án.

Enyhe.
 Nyugaton elvélve csapadék.
 Zivatarok.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Kultura és szövetkezet. Jogi és gyakorlati szempontból egyaránt érdekes kérdés kerül egy aradi szövetkezet ügyében a kuria elé. Megírtuk, hogy az „*Általános fogyasztási szövetkezet*” néven Aradon alakult vállalat kérvényt adott be az aradi törvényszékhez, mint kereskedelmi bírósághoz a cégbejegyzés iránt. A törvényszék a bejegyzést elrendelte és megkezdte a kereskedelmi cégbejegyzések kihirdetésére felügyelő miniszteri biztost, hogy a cégbejegyzést tegye közzé a Központi Értesítőben. A miniszteri biztos azonban a *közvetített megtagadta* azzal az indokolással, hogy a szövetkezet a gazdasági célokon kívül tagjainak *kulturális érdekeit is szolgálja*. A vitás ügy a nagyváradi kir. ítélőtábla elé került, amely a törvényszék álláspontjára helyezkedett és kimondta, hogy a *szövetkezet kulturális célokra is alakulhat*. A miniszteri biztos most a tábla határozata ellen felfolyamodással él a kuriához és azt vitatja, hogy a kereskedelmi törvény szelleme és világos rendelkezése szerint a szövetkezet a tagoknak *csak gazdasági érdekeit* mozdíthatja elő és *csakis ezen célokra* alakulhat. A felfolyamodás következtében az elvi jelentőségű kérdésben így a legfelsőbb fórum lesz hivatva dönteni.

§ Leütötte a rabtársát. Az esküdtbírósg ma folytatta és befejezte *Lőrincz K. Zsigmond* bűnügyének tárgyalását. Mint tegnapi számunkban megírtuk, *Lőrinczet*, aki jelenleg is az aradi fogház lakója, az a vád terhelté, hogy ez év február elsején fogolytársát, *Morodán Jakabot* mellbe ütötte úgy, hogy ez hanyatt esett és fejét az ajtó alján levő kőbe ütötte, két nap múlva pedig koponyacsont repedés következtében meghalt. A bíróság tegnap a bizonyítási eljárást befejezte és a tárgyalás folytatását mára halasztotta. A kérdések megszövegezése után *Kovács József* kir. ügyész mondomta el vádbeszédét és kérte, hogy a vádlottat erős felindulásban elkövetett, halált okozott súlyos testi sértés büntetésében mondják ki bűnösnek. *Numann Miksa* ügyvédjelölt védőbeszédében kifejtette, hogy a vádlottat legfel-

jebb gondatlanság terhelt és felmentést kért. Az esküdtiek a védelem álláspontját fogadták el és a vádlottat gondatlanságból eredő, halált okozott súlyos testi sértés vétségében mondták bűnösnek, mire a törvényszék *Lőrincz K. Zsigmondot másfél évi fogháza* ítélte.

IDEGENEK ARADON.

Április 17. —

Fehérkereszt-szálloda. Flamir Illés utazó Kar menburg. — Friedmann Gyula utazó Bécs. — Fenyő István utazó Budapest. — Berecz Antal utazó Budapest. — Messer Károly dr. ügyvéd Kecskemét. — Aczegka Árpád utazó Budapest. — Fehér Ferenc utazó Budapest. — Fekete Károly főszolgabíró Hát-szeg.

Központi szálloda. Dobsin György dr. ügyvéd Lugos. — Gold Frigyes kereskedő Budapest. — Hauser Odön dr. ügyvéd Budapest. — Hauser Olga magánzó Orosháza. — Lustig Károly utazó Budapest. — Fischer A. Róbert utazó Budapest. — Kuchler Gyula Budapest. — Ranosztay András rak-tárnok Budapest. — Reiner Mór utazó Budapest.

Vass szálloda. Tóvén Arihur utazó Románkecsa. — Erchner Samu utazó Budapest. — Branyinszky Géza segédtsizt Véghegyháza. — Frankó Károly dr. orvos Otland.

Pannonia szálloda. Brutsy János gyáros és fia Eperjes. — Dadány Gergely földbirtokos Mélynadas. — Popa Sándor lelkész Annany. — Márton Julia kereskedőné Kőrösbánya.

Ma, április 17-én nagypén-
 ten a tőzsde zárva van.

Nemzeti Színház.

Szombat, 1908. évi április hó 18-án:

Nincs előadás.

Uj képek. Szenzációs érdekességek.

Egy hadihajó vízrebocsajtása.

Urania színház.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. április hó 18-án, szombaton:

1. Elvesztett ingomb. Kacagató. — 2. Kis japán leány. Dráma. — 3. A csodadoktor. Kacagató. — 4. A bátorság haszna. Dráma. — 5. Kiváncsi gyakornok. Kacagató. — 6. Nagy akadályverseny Upstonban. Sportkép. — 7. Csillagász sora. Színes kép. — 8. Róma hadihajó vízrebocsajtása az olasz király jelenlétében. Látványosság.

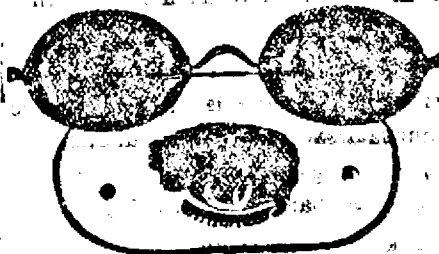
Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda. Előadások hétköznapokon délután 5 órától kezdve este 10 óráig.

Elsőrendű Iktyszerész üzlet.

DICK-SÁMU

Óras és látározás

Arad, Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

És az új javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látóeszközöket a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek arany, ezüst, nickel és tükörbélka csaut keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben.

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendellet szerint azonnali készíttetnek.

Holnap, vasárnap

este fél 9 óra-
 kor lesz meg-
 tartva a Nyom-
 dász Szakegy-
 letnek a „Gu-
 tenberg” dalárda közreműködésével a vá-
 rosiliget összes termeiben rendezendő tánc-
 mulatsága.

NYILTTER.

Minden külön értesítés helyett özv. Kohut Jakabné szül. Salzberg-r Gizella miatt neje, valamint özv. Kohut Regina mint anyja, fájdalomtól megtört szívvel tudatják a felejtethetetlen jó férj. gyermek, vő, sógor, rokon és jóbarátnak f. hó 16 án, este fél 11 órakor életének 43-ik és boldog házasságuk 20 ik évében hosszas szenvedés után történt jobblétre szenderülését. A drága halott földi maradványait f. hó 19-ikén d. u. 8 órakor fognak Damjanich-utca 28. számú házából örök nyugalomra helyezni.

Legyen a hant könnyű a korán elköltözöttnek!

Arad, 1908. április 17.

A világhírű

Müncheni

Schützenliesl Bock-sör,

mely a híres Salvátor-sört is felülmúlja, a „Fehér-Kereszt” szálloda télikertjében és a „Kis-kereszt” sörözőben **MA** és az **ünnepek** alkalmával mint denkor frissen csapolva lesz kimérve, melyre a n. érd. sörfogyasztó közönség b. figyelmét tisztelettel felhívom. 1693

Braun Gusztáv,

szállodás.

Vasárnap este

a helybeli 33. gyalogezred zenekara

Zellner Sándor karnagy személyes vezetése mellett kiváló műsorral hangversenyez, melyre a n. érd. közönség szíves pártfogását kéri

Braun Gusztáv,

szállodás.

Szépség titok!

Szépség titok!

Puder és arckrém

„**Germandrée**”

Ideális, kellemes illat, alig látható és discret, előmozdítja a bőr egészségét és szépségét.

Mignot-Boucher, illatszerész

19 Rue Vivienne, Paris.

5948

Csak az eredeti csomagolásban és előkelőbb üzletekben kaphatók.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A K I N E K

ismerettség híján

házastársra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
főpánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre.

kulcsárra,
gazdasszonyra
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy,
irodaszolgára,
penzbeszedőre
házmesterre.
stb.-re
van szüksége.

A K I

eladni kíván

butort,
szongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

A K I

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

A K I

mindeneket vétel vagy bérbévitel csél-
jából keresi;

A K I

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban ér csélt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetési

rovatát használja.

Eladó ház

Kapa-utca 4. szám üzlethelyiséggel
és Választó-utca 44. szám ház el-
adó. Bővebbet Grusz Jánosnál, Vá-
lasztó-utca 44. 1680

Szegények

vallástkülönbség nélkül kapnak fő-
zeléket csütörtökön déli órában
hentesnél, a Simonyi-utca-ban. El-
fogadok mindenféle élelmi cikett
a szegények közt kiosztás végett. 51

Világoson

A motor állomáshoz közel 1400
□-öl amerikai oltott szőlő új kol-
nával ellátva előnyös áron eladó.
Tudakozódhatni Leszich Gábor ék-
szerésznél Békés-Csabán. 1558

Egy fűszer üzlet berendezés

olcsón eladó. Czim a kiadóhiva-
talban. 1627

Cséplőgép eladó.

Első magyar gazdasági gépgyári
gyártmányu 4 és fél lóerős hat
nyomással jár, teljesen jó karban
helyszüke miatt olcsón eladó. Bő-
vebbet Tóth Bélánál Arad, Varjassy
József-utca 11. 1659

A József főherceg-uton

emeletes ház, pincével és a kör-
utig terjedő telekkel, eladó. Bőveb-
bet e lap kiadóhivatalában. 1647

Jég,

kristály tiszta. Kapható havi
bérletben naponta házhoz szállítva.
Petőfi-utca 7/a. Telefon 199. szám.
1081

Kiadó

május 1-re Ferdinánd-u. 8 szám
alatt a kaputól jobbra levő föld-
szintes lakásban az előszobából
külön nyíló egy udvari és egy 2
ablakos utcai szoba, butorral, vagy
anélkül (lehetőleg hölgynek). Tuda-
kozódhatni az ott lakó urnőnél.
Bővebbet a hirdetőnél kinek címe
megtudható az „Aradi Közlöny“
irodájában. 1617

Javaszi Blouse Album

igen változatos eredeti francia
blouse mintákkal. Ára 1 kor. 50
fill. Aradon kizárólag **Ingeuz I.**
és Fia könyvkereskedésében kap-
ható. 201

Tanuló fizetéssel

alkalmazást nyer Kerpel Izsó könyv-
és papirkereskedésében. Ugyanott
egy jó állapotú tolószék olcsón el-
adó. Kerpel Izsó könyv- és papir-
kereskedése Aradon, Andrassy-tér
20. Telefon 385. 212

Csutora- és Illés-utca

27. számú sarokházban egy kovács
műhely május 1-től kiadó. Bőveb-
bet Aradi és Csanádi Egyesült Vas-
utak palotájában a házmesternél.

Két szobás utcai lakás

minden hozzátartozóval kiadó. Bő-
vebbet Aranykéz-utca 20. sz. alatt.

Egy szép magas

2 szobás lakás minden hozzávaló-
val azonnal kiadó Thökölyi Imre-
utca 37. sz. a.

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket. Minden újdonság
raktáron. Antiquar könyvek. Könyv-
tárak berendezése. Nyomatványok
elkészítése. Rongált dobozu levél-
papirok kiárúsítása. Égető appará-
tusok. Kölcsonkönyvtár. Kerpel Izsó
könyv- és papirkereskedése, Ara-
don. 212

Könyvelőnő,

ki a gépirást is bírja, május 1-ére
állást keres. — Cim a kiadóhiva-
talban.

Óvadékképes

pénztárnok,

ki egyszersmind gyakorlott ma-
gyar levelező,

alkalmazást nyer

egy elsőrendű keresz-
tény nagykereskedő cég-
nél. Ajánlatok „Pénztár-
nok“ jelige alatt a lap
kiadóhivatalába kéret-
nek. 1683

DISZMŰMUNKÁK
MONIROZÁSOK
IRÓMAPPÁK.

ARADI NYOMDA
RÉSZÉNY TÁRSASÁG
KÖNYVKÖTÉSZETE
Aradi és Csanádi vasutak palotája

ARADYI ÉS LEGENDERNERS
PERKEL FELSZERELT
KÖNYVKÖTÉSZEINKET,
HOL A LEGEYSZERŰBB BERÖTÉSŐ
FOGVA A LEGFENYEBB NYÁLLITÁS
DISZKÖTÉSÉKET TUDJUK RÉSZITENI

DISZDOBOZOK
FÉNYKÉPTARTÓK
AMATÓR KÖTÉS.

Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság Arad.

Meghívó.

A Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság

1908. évi április hó 26-án d. e. 11 órakor Aradon, az Arad-csanádi egyesült vasutak üléstermében megtartandó

II-ik évi rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Két tag választása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
3. Egy felügyelő bizottsági tag és egy póttag választása.
4. Netáni indítványok.

A t. részvényesek, kik a közgyűlésen részt venni óhajtanak, kötelesek részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést 3 nappal megelőzőleg az Arad csanádi gazdasági takarékpénztárnál, az Aradmegyei takarékpénztárnál, vagy a társaság aradi pénztáránál letétbe helyezni.

Arad, 1908. április 14.

Az igazgatóság.

Mérleg-számla 1907. december hó 31-én.

VAGYON.

TEHER.

	Kor.	f.	Kor.		Kor.	f.	Kor.
Telek és épületek			100000	Részvénytőke			170000
Uj beruházások, átalakítások és világi- lágitási berendezés			36055 ²⁷	1150 darab á 200 korona névértékű uj kibocsátású részvényből jegy- zett 1099 darab részvényre történt befizetés			215058 ⁵⁰
Készpénz			2624 ⁴⁵	(tárcában 51 darab á 200 korona) ...			
Árukészlet:				Tartalékalap			18526 ⁶⁴
Kész és félkész áruk	78131	52		Fel nem vett osztalék			24
Csillárok és világító testek ...	36252	23		Hitelezők			154520 ⁸⁸
Különbféle áruk	13277	72	127661 ⁴⁷	Elfogadványok			22833 ⁰⁴
Gyártási és szerelési anyagok ...			60410 ⁰³	Tiszta nyereség			25033 ⁰¹
Gépek, szerszámok és irodai fel- szerelés			22700 ³⁶				
Szabadalmak			66588 ¹⁴				
Adósok			189956 ³⁵				
			605996 ⁰⁷				605996 ⁰⁷

Arad, 1907. december 31. é.

Az igazgatósági

Sármezey Endre s. k. **Lészay Ottó** s. k. **Paikert Henrik** s. k. **Révész Adolf** s. k. **Varjassy Árpád** s. k.
elnök-igazgató. vezérigazgató. igazgató. igazgató. igazgató.

Jelen „Mérleg-számlát“ megvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

Arad, 1908. április hó 14-én.

A felügyelő-bizottsági

Dr. Hász Sándor s. k. **Zinner Béla** s. k. **Szántay Lajos** s. k.
f. biz. tag. f. biz. elnök. f. biz. tag.

A „Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság“ felügyelő-bizottságának jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Van szerencsénk a tisztelt közgyűlésnek jelenteni, hogy törvényszabta kötelességünknek megfelelően, az 1907. év folyamán ismételt megvizsgáltuk a társaság ügykezelését, könyveit és számadásait és azokat mindenkor teljesen rendben levőknek találtuk.

Az igazgatóság által elének terjesztett 1907. évi mérleg számlát és veszteség és nyereség számlát behatóan megvizsgáltuk, az üzleti könyvekkel összehasonlítottuk s meggyőződést szereztünk arról, hogy azok a törvény és az alapszabályok követelményeinek megfelelnek.

Ezek alapján hozzájárulunk az igazgatóságnak az 1907. évi 25033 Kor. 01 fillér tiszta nyereség hováfordítása tárgyában beterveztett javaslatához s kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy a lefolyt 1907. évre nézve a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint az alulírt felügyelőbizottságnak megadni méltóztassék.

Arad, 1908. április 14.

A felügyelő-bizottsági

Dr. Hász Sándor, s. k. **Zinner Béla**, s. k. **Szántay Lajos**, s. k.
f. biz. tag. f. biz. elnök. f. biz. tag.